

ВІСНИК ЖЕСЕРХЛД

-VISNYK

*Свобода народам!
Свобода людині!*

Спілко - політичний місячник

ЗМІСТ

Д. Донцов — Іродова політика	1
З. Карбович — Стратегія і тактика національної революції	4
В. С-ко — Огляд світових подій	8
Д-р М. Кушнір — Проблеми змін в ССР	11
Іван Левадний — Визвольна війна Хмельницького	16
В. Давиденко — Іван Дзюба і його книжка	18
Анатоль Бедрій — Думки В. Симоненка про буття і світ	23
Лев Шанковський — Большевики про УПА	25
Оксана Керч — Думки про літературу	28
Делегація ОУВФ у Верховного Архієпископа	30
Первоєпарх на сумівській оселі	31
Петро Кізко — Ювілейна макулятура	32
Хроніка	33
Події великі і маленькі	34

ОРГАНІЗАЦІЯ
ОБОРОНИ
ЧОТИРЬОХ
СВОБІД
УКРАЇНИ

Немає української родини без української книгодірні!

Немає української книгодірні без видань ООЧСУ!

ПРОГОЛОШУЄМО ВИПРОДАЖ КНИЖКОК ЗА ГОТІВКУ

Е. Маланюк: Illustrissimus Dominus Mazepa — тло і постать, стор. 32	0.50
Е. Маланюк: Малоросійство, стор. 36	0.50
Е. Маланюк: До проблеми большевизму, стор. 82	1.00
Е. Маланюк: Нариси з історії нашої культури, стор. 80	0.50
Е. Маланюк: Остання весна (поезії), стор. 104	1.50
“Історія Русів”, стор. 346	3.00
Д. Донцов: Підстави нашої політики, стор. 210	2.75
Д. Донцов: Правда Прадідів великих, стор. 95	0.50
О. Оглоблин: Гетьман Іван Мазепа та його доба, стор. 410	6.00
О. Оглоблин: Думки про Хмельниччину	1.00
О. Оглоблин: Українсько-московська угода, сторінок 100	0.50
О. Оглоблин: Хмельниччина і українська державність, стор. 24	0.25
О. Оглоблин: Думки про сучасну українську історіографію, стор. 87	1.50
А. Княжинський: На дні СССР, стор. 232	2.75
У. Самчук: Чого не гойть вогонь (роман), сторінок 288	8.75
Ф. Одрач: Щебетун (повість), стор. 294	2.50
Т. Ерем: Советський акваріум, стор. 142	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Останній спіл, сторінок 44	0.50
Л. Старицька-Черняхівська: Іван Мазепа, сторінок 154	1.25
М. Щербак: Багаття (лірика), стор. 64	0.75
М. Щербак: Шлях у вічність, стор. 29	0.25
В. Гришко: Панслов'янізм в советській історіографії і політиці, стор. 87	0.25
Б. Кравців: Людина і вояк (сл. п. Р. Шухевича-Чупринки), стор. 31	0.25
РІЧНИКИ „ВІСНИКА” за 1960, 1961, 1962, 1963, 1964 (тверда оправа)	6.00
Е. Ляхович: Перевірка наших позицій, стор. 15	0.15
Е. Ляхович: Форма і зміст українських змагань	2.50
В. Січинський: Крим (історичний нарис), стор. 31	0.25
П. Мірчук: З моого духа печаттю (25-ліття ОУН), стор. 30	0.25
П. Мірчук: Відродження української ідеї, стор. 63	0.50
П. Мірчук: Під покровом Богородиці (свято УПА), стор. 32	0.25
П. Мірчук: Українська визвольна справа і українська еміграція	1.00
С. Збаразький: Крути, стор. 104	1.00
Г. Косинка: Фавст з Поділля, стор. 95	1.00
П. Савчук: Гетьман Мазепа	2.00
П. Савчук: Ідея і любов (драма на 3 дії)	0.50
П. Савчук: Чотирьох з мільйонів (трагедія на 5 дій)	1.00
П. Савчук: Облога замку (мелодрама на 5 дій)	1.00
М. Острозверха: На закруті, стор. 142	2.00
М. Острозверха: Великий Василіянин, стор. 48	0.50
М. Острозверха: Гомін з далека, стор. 127	1.50
О. Бабій: Повстанці (поема), стор. 180	2.00
О. Запорожець: В одвічній боротьбі, стор. 370	2.00
М. Чубатий: Княжа Русь-Україна та виникнення трьох скіфсько-слов'янських націй	2.50
Хосе Орtega: Бунт мас	2.00
Вадим Лесич: Кам'яні луни	1.50

АНГЛОМОВНІ ВИДАННЯ

Le Vasseur De Beauplan: A Description of Ukraine	3.00
N. Chirovsky: The Economic Factors in the Growth of Russia	3.75
N. Chirovsky: Old Ukraine	7.00
N. Chirovsky: The Ukrainian Economy	1.50
N. Chirovsky: An Introduction to Russian History	4.50

Замовлення висилати на адресу:

VISNYK
P. O. Box 304, Cooper Station
New York, N. Y. 10003

ОРГАНІЗУЙТЕ ПЕРЕДПЛАТУ „ВІСНИКА”! ВИРІВНЮЙТЕ ЗАДОВЖЕННЯ!

ВІСНИК

Д. Донцов

ІРОДОВА ПОЛІТИКА

(„ОГНЮ ІСКРА ВЕЛИКОГО”)

У серпні минуло 85 років з дня народження ідеолога українського націоналізму, блискучого публіциста і літературознавця д-ра Дмитра Донцова. З цієї нагоди передруковуємо одну з його завжди актуальних статей із книжки „Від містичності до політики” (Торонто, 1957 р.) і ще раз складаємо шановному Авторові наші щирі побажання кріпкого здоров'я та дальших успіхів у праці в користь поневоленої України.

РЕДАКЦІЯ „ВІСНИКА”

Чи довго ще буде каратися й мучитися Україна? Питання це раз-у-раз лунає з газетних статей, з тужливих голосінь чулих поетів, у прозі...

Матеріалісти шукатимуть відповіді на це питання у заявах кремлівських „колективних” царів, у „нарадах” червоної Думи боярської або в т. зв. „міжнародній консталеляції”. Я думаю, що, тільки виходячи з прийняття примату духового чинника, можна кинути світло на це питання — чи довго ще буде каратися Україна?

Перше каралися ті, хто в СССР підносив проти займанця гостру шаблю або гостре слово. Потім прийшла кара на тих, які займанцеві вислуговувалися, що викликало серед них та їх приятелів оговіння: „За що ж їх?!“

Та на тім не скінчилося. Прийшла черга і на мільйони тих на Україні, що „сиділи нишком”, на масу „невтральних” і „льояльних”. Це зовсім збило з пантелику всіх, яким і досі не вгадці, за що катують навіть тих, що „мовчать, бо благоденствують”.

На подібне питання дав дотелну відповідь король Пилип Македонський еллінським демократам ще перед нашою ерою. Коли він підбивав одну грецьку місто-державу за другою, мав він усюди в них, як тепер Москва, свою 5-ту коло-

ну (тодішніх Мануйльських, Затонських, Ю. Кочубинських, Любченків, Димітрових, Павкерів і Нагів). І коли прийшла черга їм теж іти „під стінку”, коли вони благали й питали Пилипових поспіак: за що? чи ж така є подяка їм за службу македонцям? — ті відповіли: коли винні зрадили власний край, то завтра можете зрадити і Пилипа, тому й він вам не вірить... Дуже просто й дуже ясно! Так думають і московські Пилипи. Тому, чи тепер, чи в четвер, а приходить черга каратися навіть прислужникам Москви, тій другій категорії, що йде під ніж катів. Во що йде під той ніж перша категорія, та, що встає, щоб „кайдани рвати”, — це не вимагає близького пояснення. Це зрозуміло кожному.

Але за що має каратися третя категорія, ввесь народ, ті мільйони невинних жертв, що з окупантом погодилися і на нього „чесно працюють”? — ось чого не годні второпати чутливі поети і прозаїки. Пилип, король македонський, і на це питання дав відповідь. Коли деякі з тих невинних еллінів питалися, за що він переслідує їх: — Пилип знає, казали його слуги грекам, скільки кривд, скільки зла завдав він еллінам, тому й думає, що всі вони з цілого серця його ненавидять, шукаючи, як йому за ті кривди відплатити (цитую з пам'яті)... Тому й ніщив король, про всякий випадок, і масу отих невинних... З тих самих причин проводить своє народовбивство і Москва на Україні.

Як бачимо, наївно думає дехто, що от, мовляв, якби різні „шибайголови” і „глупі романтики” не бунтувалися проти Москви, то не було б і репресій супроти широких верств народу, ні супроти прислужників і лакеїв займанця, які ж „рятають, що можуть”... Наївні ці дум-

ки! Бо Пилипи, македонські і московські, мають свою логіку: просту, ясну й безпощадну!

Найцікавіша є справа з третьою категорією катованих. Чому їх, ту масу, витереблюється навіть тоді, коли сповідно не лишилося в ній навіть одного „козака із мільйона свинопасів”? Коли все ніби то обернено в потульну юрбу?

Чи справді все? В 1871 році Франція Люї-Наполеона була розгромлена німцями. Цісар дістався до неволі, звитяжна пруська армія сунула лавиною на Париж. В цей час збентежений прем'єр тимчасового уряду Франції, Тьєр, питався Бісмарка: — вже ж імперіалістичного уряду Наполеона III немає, з ким же ще воює Прусія?

— З Людвіком XIV! — була відповідь.

Прусія воювала, здавалось їй, з невмирущим духом старої історії, войовничої, героїчної Франції Людвіка XIV, Вобана, Тюрена, — з духом, який, думав Бісмарк, завше готовий спалахнути знов і який спалахнув ще раз у 1917 році в особі Ж. Клемансо.

Як Гогенцолернська Прусія, хоч Франція тоді лежала розбита біля її ніг, все ще воювала з Людвіком XIV, так Росія, навіть у початках нашого століття, все ще нищила в нас „мазепинство”, героїчний дух старої України, дух Мазепи і Полуботка. Відомо, що в Полуботкові боявся Петро I знайти „другого Мазепу”, тому й спротивився виборові його на гетьмана. Відомо теж, що за Миколи IIувесь тодішній національний рух на Україні був „п'ятнований” ім'ям „мазепинства”. Хоч репрезентували його тоді такі постаті, як М. Грушевський, В. Винниченко або українські „радикали” — такі ж чужі духові мазепинської України, як Тьєр з товаришами були в 1871 році — чужі духові старої, героїчної Франції. Не думали, певно, росіяни — білі й червоні, — що з Грушевського

“VISNYK” — “THE HERALD”

Published by Organization for Defense of Four Freedoms for Ukraine, Inc.

Monthly except July and August when bimonthly.
Second class postage paid at General Post Office,

New York, N. Y.

Board of Editors

Address: P. O. Box 304, Cooper Station,
New York, N. Y. 10003

й Винниченка вийде Мазепа, знали їм ціну, як політикам. Але боялися, що мазепинці (духом) можуть знайтися серед тих мільйонів на Україні.

І не помилилися! Доказ — спонтанний вибух української стихії в рр. 1917-21, з зовсім перед тим незнаними іменами, як Ю. і В. Тютюнники, Безручко, Болбочан, Омелянович - Павленко, отамани протиболішевицьких повстань і т. п. Ніхто інший, як Винниченко, в 1920 році писав, що „довелося помічати увесь час на протязі цілої української революції, що іменно вони, ті, які не вміли навіть говорити як слід по-українськи, вони були найбільш крайніми, запальними, непримиримими націоналістами-мазепинцями”. Чому це було так? Мабуть, тому, що, хоч і не були вони заторкнуті просвітньою пропагандою народолюбства демо - соціалістичних партій на Україні, але, якраз завдяки тому, не були вони заторкнуті анемічним антимілітарним, антидержавницьким і пацифістичним москофільством тих партій. За те ті „непримирими”, через Шевченка, може Руданського, через історичні перекази, пісні, думи, традиції козаччини, через місцеві легенди — хоч мовно півзрусифіковані (українські „ірляндці”), були начислені ще духом нашої історичної давнини.

Там була Шевченкова „огню іскра великого”, що на пожарищі у попелі „тліла”, несподівано вибухаючи новим пожаром. Як, де було тієї іскри шукати? Тому її вирішили московські Пилипи розметати ввесь попіл, затопити водою — ану ж згаситься тоді й ту чи другу іскру, які десь невидно ще на пожарищі тліли. Звідси — масове винищування українців голodom, концентраки, тaborи смерти, терор, масові виселення, ціла політика народовбивства Москви на Україні.

Ідея ця запозичена московськими більшевиками в юдейського царя Ірода: „Ірод дуже розлютився і послав вимордувати всіх немовлят у Вифлеємі і в усіх його околицях, від двох літ і нижче”... Бо „так написано було через пророків”, що там має повстати вождь, який визволить народ з-під влади Ірода... Може й Іроди в Кремлі теж знають, що саме з України має вийти той, що заб'є московського дракона? В кожнім разі політика масового винищування на Україні — не лише ворогів Москви, а й тих

„невтральних”, дуже добре дається пояснити тривогою московського Ірода („Ірод цар стривожився і ввесь Єрусалим з ним”), що на тім пожарищі, в яке він обернув Україну, тут і там тліють невидимі „іскри вогню великого”, який спалить варварську імперію. Треба, отже, бити наосліп, вгору, вділ, вправо і вліво, без розбору — активних і потульних, бунтарів і невтральних — всіх! Ану ж рука ката розторочить тоді й тих, що були призначені вивести Україну із тьми і неволі? Також спротив України, що в 1941 році, коли сотки тисяч вояків українських відмовлялися боронити московську орду, це як і 1917 рік, був наглий спалах недоглянутих катами іскор!

Що ж запалює їх, ті іскри, в наших душах, в душах того чи іншого українця? Це буває різно... Зшиток у якогось сільського дяка заборонених Шевченкових поезій... Музей нашої старовини... Виступ Заньковецької... — в старі часи. Або повна сугестії і невідпретого чару картина Репіна — „Гетьман”, спертий рукою на гармату (під яким, в „Історії” Тиктора стойть чомусь підпис „Запорозький отаман”)... Або галоп відділу гайдамаків житомирським шосе до Києва, в добу боїв 1919-1920 рр., який вогнем чогось нестримного і величного (щось як „Козацька слава” Мухина), воскреслого видива старої, героїчної України на все життя запалив душу малого дівчура, Лені Теліги, яка оглядала ту сцену з будинку Київської політехніки... Іноді злітала та іскра навіть з творів ворогів, які з’являлися тут тією силою, що „das Boese will, das Gute schafft” (Гете)... Знаю бо, що не одного „малороса” зробила українцем „Полтава” Пушкіна, як не одного „рутенця” чи галицького московфіла навернув на українство роман Сенкевича „Огнem і мечем”: нехай у них із знаком мінуса, як „дика стихія”, з’являлась у тих творах давня Україна, але — всупереч їх замірам, повна непереможної сили, одчайдушного пориву і таємничого чару...

В одній із новіших советських історій російської літератури одверто висловлюється — назагал в СССР дуже шанованому А. Пушкінові — висловлюється догану, як міг він протиставляти Петрові „Великому” — „ізменника” Мазепу, як рівнорядного володаря і рівновартного противника...

Дух мазепинства, дух, який досі блукає по Україні — ось звідки злітають ті „іскри вогню великого” на вразливі душі, яких шукає вбити московський Ірод. Але запалити той вогонь можна тільки в душах, які в стані запалюватися, в сухих, вогнистих, горюючих душах аскетів і героїв, не в мокрих від сліз душах „лакеїв”, „рабів” і „фарисеїв” за виразом Шевченка.

Коли тих останніх число змаліє, а тих перших, не „невтральних”, не Іродових прислужників, число збільшиться, тоді лише бессильною стане політика Ірода на Україні. І царство його скінчиться. Благословенством України (або її прокляттям — думають Швейки) — є спадщина колишньої величі старого Києва. Або вона відновиться у давнім блиску, або стерта буде Україна з мапи Європи.

Вирішать про це, як завжди в історії, не таکі чи інші видимі консталіції матеріального світу, а наявність і сила тієї іскри, невидимої під попелом зовнішнього, яка, спалахнувши огнем великим у серцях мільйонів, спалить дощенту хоч не знати як сповідно міцне царство насильства і зла.

У ЧІКАГО ВІДЗНАЧИЛИ ТИЖДЕНЬ ПОНЕВОЛЕНИХ НАЦІЙ

20-го липня в Чікаго відзначено масовою маніфестацією Тиждень Поневолених Націй. Маніфестацію зорганізував Комітет в складі В. Віксніса — голови, п-ні У. Целевич — секретарки, представників 11 національних груп та американських ветеранських і інших організацій під протекторатом управи міста. 14 липня губернатор стейту Ілліной С. Г. Шапіро і посадник міста Р. И. Дейлі видали відповідні проклямації.

Маніфестація відбулася у формі масового походу головною магістралею міста. На трибуні дефіляду прийшли губернатор, посадник, представники американського війська та національних груп. Українська група складалася з сумівської молоді і виступала зі своєю духововою оркестрою. Далі маршуvalо членство Візвольного Фронту, Вільного Козацтва та інших організацій. Окреме авто з пропагандивним малюнком виставила парохія св. Тройці.

Після маніфестації відбулося в готелі „Шерман” прийняття, в якому взяли участь коло 300 осіб разом із Комітетом ТПН. Головним промовцем був голова Комітету 150-ліття стейту Ілліной Ралф Нюмен.

Місцева преса містила перед і після ТПН інформаційні статті на тему поневолених народів та програми і описи святкувань.

3. Карбовиг

СТРАТЕГІЯ І ТАКТИКА НАЦІОНАЛЬНОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

(Закінчення з попереднього числа)

У випадку невтрального відношення — тим більше необхідними будуть доконані факти. творення власної зорганізованої сили. Підстав до ворожнечі західнім альянтам чи іншим антиросійським силам ми не даємо, але з не меншою силою захищатимо суверенітет нації і соборність її земель, етнографічний принцип побудови національних держав і не визнаємо нічий претенсій на етнографічні українські території.

Доказом прихильного до нас відношення мусіло б бути політичне договорення з урядами вільних держав, їх офіційна заява про цілі війни проти московської імперії, устійнення принципів координації дій і сил вільного світу, незалежність у диспонуванні всіми нашими силами, визнання суверенітету української влади. Перед виконанням цих передумов відкидаємо всяку „легіонову політику”, як теж узгіднення будь-яких акцій без виповнення політичних передумов.

Інтервенцію, як концепцію визволення, заперечуємо, бо вона є імперіялістичною концепцією. Відкидаючи імперіялістичну війну, оправдусмо визвольні, тобто справедливі війни, що є тогожні у принципі з національно-визвольними революціями.

КГБ, КПСС, комсомол — зорганізовані ворогом формациї, і їх як цілість ми поборюватимемо. Інша справа — окрім члени партії, які виявлять щире бажання взяти участь в революційній дії. Члени комсомолу в Україні теж діти нашого народу, і вони мусять бути включені в організовану протимосковську боротьбу. Не з іншою ціллю творив Павлушков СУМ.

Очевидно, члени таємної поліції — КГБ, — які мають на своїх руках кров українських людей, і інші злочинні елементи будуть справедливо покарані. Достосуванські і збаламучені елементи, якщо перейдуть на сторону революції і в боротьбі проти ворога себе регабілітують, отримають прощення революції.

„Українці для України” і „Україна для українців” не є гасла, які проповідують ксенофобію.

Кожний не українського роду громадянин, який виявлятиме свою лояльність до української державності і даватиме, хай і скромну, частинку для її віdbудови, матиме рівні права з українцями.

Особливо затяжною буде боротьба з внутрішнім ворогом — російськими та неросійськими п'ятими колонами. Тут нічого не поможуть декларації про рівноправність, бо той, хто хоче панувати над нами, не погодиться з тим, що Україна хоче сама панувати на Україні. Однак при цьому треба буде розрізняти недавно прибулих зайд на нашій землі від „малоросів” і росіян, які сидять в Україні з діда-прадіда. „Малоросів” будемо намагатися привернути до українства, акцентуючи обидва елементи: національний і соціальний.

Українська революція не відкине і генералів советської армії, якщо вони стануть по стороні армії визволення, армії України. Українська революція дастє можливість регабілітуватись у боротьбі всім, хто зблудив, але спиратиметься вона не на навернених, а на віруючих і тих, що навертають. Революція привітає українських малетерів, але вирішну силу в ній творитимуть не хвильові, а чупринки і бослави.

Запорука успішності революції лежить не у несподіваному ударі глибоко прихованої, тасмної, малочисельної мафії, а в широкому проникненні революційних ідей в усі прошарки народу. В умовах ставки на боротьбу мас, — а іншого шляху визволення немас, — конспірування стратегічної концепції не грас рішальної ролі. Суть справи у ступенованості психо-моральній, політично-дійовій, масово-босівій, а зокрема в неізольованості і ширині цілей революції. Головною причиною провалу мадярів у 1956 р. було те, що вони ставили на невтралітет, вихід Мадярщини з Варшавського пакту і незainteresованість у справі визволення інших поневолених російським імперіалізмом народів. Обличчям до підпільного Сходу, замість обличчям виключно до офіційного Заходу, який зберігає статус кво Ялти, Потсдаму і Тегерану, — мало бути бойовим політичним гаслом мадярів.

Момент вибуху національної революції визначити неможливо. Змови можна точно розпланувати, революції ніколи. Революція — це довгий процес, стадії якого не можна точно передбачити. Вона має два рівнобіжні процеси, нерозривно між собою пов'язані: природний процес поневоленої нації, яка хоче визволитися, і цілеспрямований, унапрямлюваний процес, який формується ідеологічно, політично, революційною організацією, що йде в авангарді.

Завважуємо три фази зростання революційного потенціалу української нації протягом останнього 25-річчя:

1942-1950 рр. — масова повстанчо-партизанска акція, як домінантний елемент у боротьбі нації; з бастіону ЗУЗ широкий і дужий марш на всю Україну і далеко поза неї; збройна і передусім ідейно-політична співучасть революційних елементів інших народів у рр. 1943-1950.

Друга фаза — рр. 1950-1959 — характеризується панівною ролею депортованих українських націоналістів у повстаннях в'язнів (17-20 мільйонів) вsovетських концтаборах, які проходили під ідейно-моральним впливом першої фази.

Фаза 1959-1968 рр. знаменується перенесенням вирішної ролі на рідні землі — масові виступи робітників, молоді, страйки, збройні зуидари з окупантами у різних містах України та інших уярмлених країн. Отже, такий круговорот подій: з ЗУЗ початкове ідейно-політичне захоплення усієї України, співдія з революційними силами інших уярмлених націй, спентрування мільйонів в'язнів у концтаборах Сибіру і Казахстану і знову поворот головного акценту на боротьбу в Україні, як невичерпному резервуарі сил революції, тим разом однаке з абсолютноним ідейно-політичним і організаційно-дійовим пріоритетом Києва і ОСУЗ. Коротко: зі Львова, Луцька, через Воркуту і Кінгірі до Одеси-Києва.

Резонанс активного бою підпілля і відкритого зудару робітництва, молоді в Україні та в'язнів у концтаборах, усвідомлення власних українських ідей і змаг за свободу творчості молодої духовової еліти, змаг на соціально-економічному відтинку і боротьба проти виселювання молоді поза Україну, проламання страху широ-

ких народних мас, вилонювання нових провідників, героїв, які стають предметом подиву оточення — це новий етап в широкому розгортанні революційно-візвольної боротьби. В революційній стратегії це новий елемент. Поширення ідей української революції поза межі України через українську молодь в російських університетах, яка спільно з молоддю інших уярмлених народів є там дійовим революційним чинником, що вносить фермент і серед частини російської молоді, скріплює потенції української революції в усій імперії.

У широкому революційному наступі важливо використати для розвалу імперії комплекс наших модерних гоголів, переключаючи їх на рейки цілеспрямованого антиімперіяльного діяння. Роля поетів та мистців з чіткою і ясною ідеєю буває зчаста вирішною у мобілізації ідейних сил революції.

Тотожність політичної мети української революції з революціями інших уярмлених народів і необхідність концентрації сил у боротьбі проти спільногого ворога — Росії вимагає спільногого фронту, координованої і синхронізованої дії усіх уярмлених націй. Це — вирішний аспект концепції АБН. Це є якраз питання власних сил.

Наш ворог — це ворог всього волелюбного людства, чого досі не бувало у візвольній боротьбі ніякого поневоленого народу, і з цього випливає світовий аспект стратегії нашої боротьби. Її засновки: а) ключова позиція і роля в боротьбі світу волі проти тиранії за поневоленими націями, які творять перший фронт всередині світу тиранії; б) внутрішній двоподіл світу на ворогів Москви та комунізму і на її прихильників, — на національні і антинаціональні, теїстичні і антитеїстичні сили; такий поділ дає можливість альянсу нашої сили, прямо і за посередництвом з тими ворожими силами, щоб створити другий фронт, як продовжене рам'я першого поза залізною заслоною; в) застосування стратегії візвольних воєн і революцій, практикованих Москвою у сфері вільного світу, у сферу невільного світу; із сфери боротьби ідеологій і політичних концепцій треба перенести змаг у сферу практичної акції — підтримки боротьби в уярмлених країнах; г) концентрація візвольних зусиль проти головного ворога — російської імперії, бо Росія — батьківщина боль-

шевизму, большевизму — органічно російська, а не китайська ідеологія, тому в Китаї має переходове значення; російська імперія — найбільша після ЗСА термоядерна потуга, диспозиційний осередок для переважної більшості компартій світу; г) елімінація можливості спільнотного фронту з однією тиранією проти другої, — історичним досвідом доведеної непрощеної помилки Заходу з останньої світової війни, — але концентрація одночасно проти обох тираній, Москви і Пейпінгу, в альянсі вільного світу з фронтом поневолених націй у сенсі модерної концепції ведення війни — революційних збрів і повстань, як альтернативи до термоядерної війни; це усунуло б також концепцію ведення периферійних воєн, якими Москва і Пейпінг з'язують сили ЗСА, їх знесилують, самі не ангажуючись власним людським матеріалом; д) виходячи із засади, що в термоядерній добі не може бути успішнішої і гуманішої форми ведення війни проти агресора типу Росії чи червоного Китаю, як повстансько-партизанска, наша революційна стратегія є єдиним виходом із кризової ситуації світу в обличчі загрози зброї Москви і Пейпінгу.

Повстанство, що в термоядерній добі стало суттєвим чинником воєнної стратегії, від століття було типовою українською революційною збройною силою, яка не пристосувалася до ніяких чужих форм і структур життя, накинених Україні. Наша „коекзистенція“ з Росією почалася і закінчиться на полі бою! Козацтво, Запорізька Січ, Хмельниччина, повстанська боротьба 1918-1922 років, УПА — це проекція типово української революційно-визвольної, політично-мілітарної стратегії, яка збігається з най-модернішою концепцією ведення війни (Альжир, Індо-Китай, Куба).

Оточування російської сфери панування нашими осередками дій з помічю радіовисилень, місцями інфільтрації ідейно-політичним і людським матеріалом, використовування щілин у залізній заслоні для скріплення розривних процесів всередині імперії — мусить лежати у широкому пляні наступальної стратегії.

Передньо- і середньоазійський комплекси, як випадові терени для концентричної атаки, не можуть бути залишені остроронь нашого плянування. Треба використати загрозу збоку кому-

нізму для Азії з метою здійснення концепції розвалу російської імперії аналогічним шляхом, як підважують вільний світ большевики. Корисність для нашої стратегії громадянської війни на китайському суходолі і перенесення визвольної війни в північні частини В'єтнаму і Кореї лежить у тому, що кожне послаблення червонокитайського комплексу робить більш загрозливим для світу Москву.

Використування конфлікту Москва - Пейпінг для скріплення революційно-визвольної боротьби — важлива справа, але орієнтація на червоний Китай, як союзника України, шкідлива річ з огляду на можливість повторення великого обману — пакту неагресії з 23 серпня 1939 р. і — згодом — „приязні“ Москви і Берліну з метою спровокувати війну поміж Німеччиною і альянтами, ослабити воюючі сторони і нарешті включити третього, тобто Росію, як переможця.

Використування слабих точок у самому факті поширення червоної імперії, розкладання тиску на більше, як раніше, число країн, тим самим закономірне її послаблення і збільшення її безпосередніх ворогів — мусить включатися у нашу стратегію. Унезалежнення народів в національні антикомуністичні держави по цей бік залізної заслони охоплює ідейно-політичними кліщами останню тюрму народів і скріплює революційний потенціял уярмлених націй. Навіть переходове скріплення проросійського фронту прокомуністичними чи невтральними новопосталими державами, наприклад в Африці, у висліді розпаду західніх імперій викликає чергове протиріччя: висококультурний українець стає віч-на-віч з фактом усамостійнювання напівдиких племен, а колоніяльними народами залишаються старовинні нації Європи і Азії. Підтримка Москвою т. зв. колоніяльних народів по цей бік заслони, які вже перестали ними бути, двосічний меч. Навіть війна у В'єтнамі має двосічний аспект. Учора колонія Франції — сьогодні в боротьбі за самостійність проти комунізму чи проти ЗСА (суть не в тому!), все ж у боротьбі за незалежність і соборність, за всебічні вольності. При всякій інтерпретації Москви, Пейпінгу, Вашингтону чи Сайгону, це ідейно-політичний удар для Москви, бо унаявлює силу національно-визвольної ідеї, яку Москва в своїй імперії нищить вогнем і мечем.

Світовий антиросійський і антикомуністичний центр, зформований у пляні стратегії української революції, в термоядерній добі, метою якого є також духове, ідейне і етичне відродження людства, єдиним реальним шляхом визволення без атомової війни.

Українська революція має своє не лише європейське, але й азійське, африканське та американське рам'я, бо Україна — не льокальна, а універсальна проблема, отже і її визвольна стратегія охоплює ввесь світ.

Місця і часу вибуху української антиімперіальної і антирежимної революції годі передбачити, але однаково Київ, як і Одеса, Сибір чи Казахстан можуть дати іскру пожежі. Очевидно, найскоріше спалахне вона на українській землі.

Нашим ворогом є не тільки російський імперіалізм, але й російська нація, як його носій. Отже, не присипляти нашої уваги поділом на добрих і злих москалів, пам'ятуючи, як трагічно закінчилися наші Визвольні Змагання 1917-20 років, коли наші соціялісти вірили російським соціялістам і Ленінові. Вину за агресію, загарбництва, геноцид, за комунізм і всі його страхіття перед вільним світом відносити на москалів, як за нацизм складано вину на німців, а не на бельгійця Дегрелля чи французів де ля Рока або Ляваля. Відповідальність за воєнну агресію (виповідження війни в цій „культурній добі“ взагалі не практикується) скерувати на москалів, їх уряд. Поставити Україну у позицію Франції де Голля, а не Пітена, союзника, а не ворога!

Визнати за москалями право на національну державу в етнографічних межах, але з поворотом в склад української держави тих важливих стратегічно і економічно позицій і територій, на яких жили українці, силою викинуті москалями. Не регабілітувати ніякої російської групи, яка буцімто є за самовизначення народів, що є звичайною облудою. Ленін був не лише за самовизначення, але й за відділення, з одним застереженням, якщо така буде воля „всеросійського“ пролетаріату. Регабілітація будь-якої російської групи вноситиме баламутство і послабить фронт нації. Регабілітація можлива тільки тоді, коли б якась група активно захищала серед власного суспільства концепцію розвалу російської імперії на національні суве-

ренні держави в їх етнографічних кордонах і була б готова навіть збройно стати проти своїх імперіалістів.

За альянс з тиранічними тоталітарними режимами нестимутъ перед історією відповідальність державні мужі Заходу, і не лише Заходу і не тільки державні мужі, так, як сьогодні несутъ відповідальність за колаборацію з нацизмом і за співучасть в його злочинах. Які ж непомірно більші злочини большевизму супроти народів і людей впродовж останнього півстоліття!

Від суду історії нікому не втекти!

ПРОТИ ПРИЇЗДУ ШЕЛЕПІНА

Голова АБН Ярослав Стецько розгорнув широку акцію серед правничих і політичних кіл Західної Німеччини проти приїзду до тієї країни голови советських профспілок, члена Президії ЦК КПСС і недавнього голови КГБ, з наказу якого советський агент Сташинський убив сл. п. Провідника Степана Бандери. Голова АБН Я. Стецько ставить питання: чи німецький уряд знахтує своє власне правосуддя, рішення найвищого суду, допустивши запрошеного головою німецьких профспілок Шелепіна, щоб не „розгнівати“ Москву. Відповідну документацію розіслано видатним німецьким журналам. Водночас включено в цю акцію патріотичні німецькі кола.

ТЕЛЕГРАМА Я. СТЕЦЬКА ДО ПРЕЗИДЕНТА ДЖАНСОНА

В телеграмі до президента Джансона, висланій в кінці серпня через амбасадора Кебет Лоджа в Бонні, Ярослав Стецько звернув увагу на нерозривну поєднаність справи визволення всіх поневолених націй, на необхідність залишити американським Урядом політику двоподілу світу, з якої випливає згубна для всіх волелюбних народів політика т. зв. мирної коекзистенції з російськими загарбниками і тиранами.

Ярослав Стецько пригадав у своїй телеграмі, що слов'яцький народ бореться не за втримання насильно наложені конституції ЧССР, але за свою власну національну незалежну демократичну державу, так як і чеський народ повинен мати свою незалежну національну державу в етнографічних кордонах.

Інші сугestії Я. Стецька аналогічно зформульовані в телеграмі до президента Франції де Голля.

ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
„ВІСНИК“!

B. С-ко

ОГЛЯД СВІТОВИХ ПОДІЙ

У попередньому місяці після бурхливих, інспірованих комуністами і анархістами, студентських заворушень у Західній Німеччині та Італії і „ніби революції” у Франції, що закінчилась повною перемогою де Голля, увага світу звернена була на війну у В'єтнамі, на передвиборчу кампанію в ЗСА, на расові заколоти в американських містах, на запальний обшир Близького Сходу, виморювану голодом африканську Біяфру і — на Чехо-Словаччину, яку раптом окупувала Москва із своїми васальними державами.

Війна у В'єтнамі

Воєнні дії в тій малій і далекій азійській країні, що спричиняє такі великі внутрішні клопоти в ЗСА, приирають вигляду хронічної хвороби, не надто тяжкої, але — дошкільної. Поради „лікарів-консультантів” різні: від хірургічної операції в формі масових бомбардувань та окупації Північного В'єтнаму, що, очевидно, загрожувало б третьою світовою війною, до створення у Південному В'єтнамі коаліційного уряду з участю комуністів і навіть безоглядного стягнення з тієї країни всіх американських і союзних військ. Цієї останньої рецепти домагаються передусім під'юджувані комуністичною агентурою і демолібералами у своїх демонстраціях студенти з „Нової Лівиці”, „гіппіс” і інші лівонастроєні елементи.

Тим часом у джунглях, у селах і околицях міст Південного В'єтнаму йдуть бої місцевого значення, що часом набирають характеру кропиворолитних зударів із численними жертвами по обох сторонах. Американське командування сподівається повторення масових атак В'єтконгу і північнов'єтнамських військових з'єднань на головні міста, як то було в 1967 році. Минулого місяця „літаючі фортеці” ЗСА систематично бомбардували військові об'єкти в південній частині Північного В'єтнаму і скупчення ворожих військ та транспортів у демілітаризованій зоні. Індивідуальні і групові терористичні акти В'єтконгу зростають на силі.

В кінці серпня американський відділ „зелених беретів” здобув блискучу перемогу в боях із 10-кратно переважаючими силами противника. В тих же днях повідомлено про появу в Південному В'єтнаміsovets'kogo виробу танків.

Останнім часом командування ЗСА надає особливого значення „психологічній війні”: щодня з американських літаків скидають на ворожі позиції сотні тисяч листівок із закликами до комуністичних партизанів припинити війну. Внаслідок цього значно зросло число дезертирів з комуністичних військових частин.

Мирові переговори в Парижі їдосі не зрушіли з мертвої точки і, не зважаючи на оптимістичні прогнози декого з визначних американських політиків, не обіцяють нічого доброго. 4-го вересня відбулося 20-те з черги засідання представників ЗСА і Північного В'єтнаму. Ганой виразно грає на зволікання, лаючи „американських імперіялістів”, вимагаючи, щоб ЗСА беззастережно припинили всі налети і застережуючи загальновідомі факти. Представник ЗСА Гаррімен перестеріг Ганою проти продовжування терору супроти населення південнов'єтнамських міст і в котрий то вже раз заявив, що Ганой не має права тримати своїх військ у Південному В'єтнамі.

Республіканська конвенція

На конвенції Республіканської партії в Маямі Біч, у Каліфорнії, 8-го серпня, після завзятих змагань за кандидатуру з губернаторами Рігнером і Рокфеллером, в першому ж голосуванні обрано кандидатом на президента Річарда М. Ніксона. Новообраний кандидат запропонував на віце-президента маловідомого в широких громадських колах мерілендського губернатора, сина грецького емігранта, Спіра Егню. Де-что вважає це за „другу” Ніксонову помилку. „Першою” помилкою кандидата на президента, відомого, зокрема, як безкомпромісний противник комунізму, вважають зложену ним на пресовій конференції заяву, що він змінив свій погляд на політику супроти комуністів, бо „скін-

чилась доба протиставлення комунізмові, і треба почати добу переговорів з СССР". Очевидно, складаючи цю заяву, Ніксон не передбачав совєтської агресії в Чехо-Словаччині, яка викликала в цілому світі глибоке обурення. „Ця совєтська інвазія, — сказав Ніксон, — показала, що Сoviети змінили лише голову, але не серце”.

Після поразки у виборах 1960 р., в яких Ніксон програв у користь Д. Кеннеді (лише кількома десятками тисяч голосів), поразки 1962 року в виборах губернатора Каліфорнії, теперішній близькучий успіх завдячує він своїм високим моральним прикметам, енергії, працездатності і послугам, що їх склав своїй партії. Очевидно, для перемоги у виборах президента Ніксонові замало буде самих республіканських голосів, і в часі, що залишився до 5 листопада, він мусить здобути також голоси „невтральних” демократів і всіх безпартійних, що бажають зміни внутрішньої і зовнішньої політики теперішнього Уряду.

У своїх промовах Ніксон обіцяє, здобувши пост Президента, якнайскоріше добитися почесного миру в В'єтнамі, привернення законопорядку в країні і стабілізації доларя. Закликаючи своїх майбутніх виборців до перемоги, Ніксон підносить гасло: „Виграймо ці вибори для Айка!” — колишнього популярного президента, героя другої світової війни, який виступив з підтримкою кандидатури Нікса, свого колишнього віце-президента.

4-го вересня, після конвенції, Річард Ніксон розпочав виборчу кампанію тріумфальним в'їздом до Чікаго, де його ентузіястично вітали 600.000 людей. „Нью Йорк Таймс”, перевівши опитування в 40 стейтах, стверджив величезний зрост популярності Нікса.

Демократична конвенція

Політичну платформу, вироблену на Республіканській конвенції в Маямі Біч, визначний діяч Демократичної партії назвав „провідною зіркою” для конвенції своєї партії. Так воно фактично і є, бо суттєвих різниць у прийнятій в Чікаго платформі годі шукати.

На третій день конвенції під час бурхливої протестаційної демонстрації прихильників ліберальних сенаторів Юджіна МекКарті і Джорджа МекГоверна схвалено — згідно з станови-

щем Уряду Джансона — пункт виборчої платформи у справі війни в В'єтнамі. Тим часом тисячні маси студентів і „гіллісів”, противників війни, зводили бої з поліцією і національною гвардією, намагаючись вдертися в будинок, де відбувалася конвенція. Зарештовано біля 180 осіб, коло ста осіб поранено, в тому числі 25 поліцістів. У зв'язку з цим ліберальна преса звинила на цілу країну галас, обвинувачуючи поліцію в „брутальності”.

Після рішучої відмови през. Джансона і сен. Едварда Кеннеді виставити свою кандидатуру, шанси Гомфрі перемогти на конвенції були за-безпеченні. Так і сталося: 28-го серпня кандидатом на президента найменовано теперішнього віце-президента Гюберта Г. Гомфрі, який переміг значною більшістю голосів сен. Ю. МекКарті і сен. МекГоверна. Спостерігаючи з вікна головної квартири демократів молодь, яка атакувала поліцію, Г. Гомфрі з гіркістю заявив: „На жаль, не було таких демонстрацій в обороні Чехо-Словаччини!”

Наступного дня, коли все ще тривали вуличні заворушення, конвенція закінчилася вибором запропонованого Гомфрі, як кандидата на віце-президента, також маловідомого сенатора зі стейту Мейн Едмунда Маскі, польського походження.

На закінчення конвенції Демократичної партії, яка фактично розкололась на дві групи — переможців „яструбів” і переможених „голубів” — кандидат на президента у своїй промові сказав: „Перша наша дійсність — це конечність миру у В'єтнамі і в світі. Друга дійсність — конечність миру і справедливості у містах Америки. І третя дійсність — конечність єдності в цій країні”.

Демократичні провідники з глибоким пессімізмом оцінюють можливості вигри Г. Гомфрі у виборах президента, дармащо проводи робітничих юній гарантувати йому свою підтримку.

Американці, які в своїй переважаючій більшості вважають, що „прийшла пора на зміну”, 5 листопада вирішать, у чиї руки віддати свою і своєї країни долю.

Советська агресія в Чехо-Словаччині

Гітлерівські дивізії окупували Чехо-Словаччину в жовтні 1938 року, а совєтські — в серп-

ні 1968-го. Ці дві цифри виписували чехи фарбою наsovєтських танках, коли входили вони до Праги.

Підготова до цієї ганебної операції перейшла кілька етапів: станція Черна, Братислава, де відбувались „дружні” наради членів Президії ЦК КПСС з чеськими комуністичними провідниками, і — змовницькі зустрічі з польськими, східнонімецькими та болгарськими коляборантами Москви у Дрездені. Але передусім були напевно довгі і гарячі дискусії в Кремлі на засіданнях тієї ж Президії, де одні боялись і не відважувались, а другі боялись і — відважились. Відважились плюнути на все, в чому запевняли перед тим своїх „товаришів”, плюнути в очі всьому світові і піти слідами Гітлера, Сталіна, Хрущова... Вони вчинили це, не зважаючи на Вашингтон, нехтуючи рекомендаціями італійської і французької компартій, а тим паче нехтуючи Радою Безпеки ОН, в якій Москва вже понад сотню разів закладала своє „вето”. Бо Москві важливіше забезпечити свою владу над народами СССР і країнами-сателітами, як зберегти контроль над світовим комуністичним рухом і „співіснувати” з Заходом.

Перші дні терору і пасивного спротиву в Чехо-Словаччині минули. Советські танки залишають столицю ЧССР, але в „Златій Празі” і по великих та малих містах тієї країни всі ключові позиції вже захопили прислані з Москви карабісти. Вірні прислужники Москви, місцеві ренегати піднесли голови. Запроваджено знову цензуру преси і телевізії. З провідних постів по-малу, без шуму, усувають „ревізіоністів”. Зникають зі своїх мешкань люди, які хотіли свободи слова. Їх вивозять не в „чорних воронах”, як за Сталіна, а в каретах швидкої медичної допомоги — так, як вивозять тепер в Україні. І на маленькій українській Пряшівщині, якій по 20 роках сталінщина близинув був слабий промінчик надії, знову темна, непроглядна ніч. Коли ж — завтра чи за місяць усунуть Дубчека з ЦК КПЧ, Свободу з посту президента і наставлять на їх місця вірних Москві прислужників? Велика комуністична країна, „батьківщина всіх трудящих”, завоювала другу комуністичну країну, яка насмілилась була піти своїм, не московським, шляхом.

Советські танки залишаються на кордоні Західної Німеччини. Москва знову віч-на-віч сто-

їть з „капіталістичним Заходом”. Чи рушать советські війська „візволяти” румунський, а далі може й югославський народи від „контрреволюціонерів” та „ревізіоністів”? Складана Президентом ЗСА 3-го вересня Крайова Рада Безпеки, надзвичайна нарада в головній кватирі НАТО в Брюсселі, алярмуючі заяви канцлера Західної Німеччини Кізінгера, який висловив своє невдоволення з реакції західних союзників — все це свідчить про високе напруження, спричинене советською агресією.

Після зверненої до Москви перестороги през. Джансона „не спускати з ланцюга звірів війни” советські амбасадори по всіх країнах запевнюють, що окупація Чехо-Словаччини — це лише внутрішня, „родинна” справа, що ніяких агресивних планів супроти Румунії Москва не має. Першою реакцією Вашингтону було припинення „культобміну” з Москвою та її сателітами. Але як буде надалі з „будуванням мостів”, із загальним „роззброєнням”? Чи заплющить Захід очі і на цей злочин кремлівських бандитів? Либонь, заплющить.

Отже, покищо Москва може тріумфувати: „заразу”, яка могла поширитися з Чехо-Словаччини на інших сателітів, а далі й на поневолені в СССР народи — зліквідовано. Надовго? Якою ціною? Ті, що сидять у Кремлі, бояться про це думати. Вони не люблять заглядати в страшну для них майбутність.

ДЖЕРЗІ СІТИ В РОКОВИНІ ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВНОСТІ

Заходом 12-го Відділу ООСЧСУ та Осередку СУМА в Джерзі Сіті відзначено 30 червня ц. р. 27-му річницю Акту відновлення української державності 30 червня 1941 р. у Львові.

Свято відкрив голова Відділу І. Шупляк, а програмою керував голова місцевого Осередку СУМА Дмитро Вое. Святкову промову виголосив проф. Е. Ясіновський. Голова Товариства Рідної Школи І. Цолько прочитав Акт відновлення державності, а пастирські листи прочитали Д. Дідик та Д. Вое. Вірші декламували юнаки та юначки СУМА. Свято закінчено співом „Боже, ви слухай благання”.

Д. В.

СКЛАДАЙТЕ НА ПРЕСОВИЙ ФОНД!

Д-р Михайло Кучинір

ПРОБЛЕМИ ЗМІН В СССР

(Закінчення)

Американці мають нахил міряти загрозу збоку Москви ступнем правдоподібності, чи почнуть спадати на Америку советські бомби. Признаючи, що сучасна історія замало усталізована, щоб було можливим передбачити далеке майбутнє, не перестаємо вірити, що Москва не виклике самовільно в наступному періоді загальної війни. Але як би не було, треба передусім усвідомити, що небезпека, в якій пereбувають З'єднані Стати Америки і всі інші незалежні країни, не засновується виключно, ані навіть в першу чергу, на правдоподібності чи реченці світової війни.

Цю небезпеку можна окреслити одним реченням: коли московським комуністам вдасться сконсолідувати те, що вони вже здобули, — остаточно їх перемога запевнена. Загрозливе є не тільки те, що москалі можуть ще зробити, але те, що вони вже зробили. Зовсім не потребуємо призадумуватися над советськими „інтенціями“. Америка, а з нею й увесь вільний світ, можуть стати в обличчі жахливої загрози: коли москалі будуть стабілізуватися, то вже це може бути її прогрою. Още чому політика гамування Росії, чи політика коекзистенції, навіть сто-відсотково виконана, є формулою советської перемоги.

Ці тези є крайні, але в безпристрасних графіконах і статистиці, в очевидній вимові має знайдемо переконливий доказ, що советська імперія, якщо тільки сконсолідується в своїх теперішніх границях, мусить опанувати цілий світ. А географічне дослідження зовсім не бере до уваги динаміки, яку комунізмові постачає світовий революційний рух. Але навіть без того теперішньої територіальної бази Советів, коли тільки вона успішно буде піддана вповні монолітові окупаційного режиму, цілком вистачить, щоб забезпечити їм остаточний вислід.

Це означає тільки те, що визволення є єдиним засобом проти світової советської перемоги. Американці, англійці, французи й інші вільні народи не повинні уявляти собі, що визволення

поневолених Москвою народів є милосердям, даром, який вони можуть ласково признати поневоленим українцям, білорусам, чехам чи полякам. Гра йде за їх власну голову. Якась форма підваження советської імперіяльної системи, підваження, яке практично було б рівнозначне з процесом визволення поневолених Москвою народів — оце мінімальна умова їх дальнього існування.

Советські провідники знають, на чому вони стоять. Вони добре знають, що можуть виграти, коли покищо обмежаться втриманням і розгорненням того, що вже мають, але вони знають також, що програють, якщо проти них буде розпутана широкозакроєна кампанія визволення. Їх сучасна тактика полягає у відвертанні зовнішнього світу від політики визволення шляхом політичної боротьби і психологічного терору, з одночасним нищенням того, що можна було б назвати зasadами чи передумовами визволення. Отже, шляхом чисток, доктринального школення молоді, русифікації, систематичного виголоджування, фальшування культури й історії, масового виселювання до таборів примусової праці і масового переміщування людності — вони організують і переводять свідоме й систематичне народовбивство. Ціллю тієї народовбивчої програми є викреслення з історії різних народів та етнічних груп і асиміляція їх в советському моноліті. У відношенні до деяких менших народів цей процес уже закінчився, а на всьому просторі імперії є в стані здійснювання, при чому особливий наголос кладеться на Україну. Кремль слушно спирається на очевидному залеженні, що коли народи перестають існувати, вони вже не можуть боротися за свободу.

Водночас москалі намагаються збурити підставу незалежного існування всіх інших груп, які могли б послужити кампанії визволення. Табори примусової праці, або т. зв. поправно-трудові табори стають господарськими закладами і причиняються до розпорощування робітничої кляси. Колгоспи визнано недосконалім

і недостатнім знаряддом для розкладу селянської верстви. Отже,sovєтські провідники змагають до перетворення колгоспів у гіганти сільськогосподарські фабрики. Ціль всього цього — зорганізована тоталістична суспільність, що складається із російсько-совєтських людей. Коли москалі досягнуть цю ціль, хоча б тільки приблизно, зникне саме поняття визволення і свободи.

**

Совєтський Союз у його теперішній формі є концепцією царсько - імперіялістично - сталінською. Це не федерація, а тільки стоталізовані російські з'єднані стейти.

Американці є синтетичним народом емігрантів. Українець, що прибув до ЗСА, покидає свою батьківщину і по певному часі приймає американське громадянство. Але хто і в ім'я чого має право вимагати від українця, народженого й осілого на українській землі, щоб приймав фіктивну совєтську національність? Якщо хтось хоче фундувати, творити новий нарід — так, як американці — треба відкрити новий континент.

Чехословаків є тільки тринадцять з половиною мільйонів, українців — понад сорок два мільйони. Чехословацький комуніст — є чехом або словаком — натомість українець, що живе на своїй землі, мусить бути „совєтською людиною”. В численних країнах існують чехословацькі посольства і консульяти — українських амбасад чи посольств немає ніде. В комуністичній Польщі партія дбає про те, щоб націоналізм не вигас і на цьому полі конкурює з Церквою, натомість в Україні партія винищує націоналізм, а Церква позбавлена будь-якої ролі.

Стаття 13 совєтської конституції „гарантуює” кожній республіці право виступити з Союзу. Але за самий відклик до цієї статті конституції карається громадян в Україні кількома роками тюрми, як це бачимо у випадку Чорновола, Кандиби й інших. Від 1 лютого 1944 р. — згідно зі зміною конституції — всі совєтські республіки повинні мати міністрів закордонних справ і міністрів народної оборони. Міністри народної оборони залишилися на папері. Україна і Білорусь є членами ОН, а тому з чисто формальних причин мають міністрів закордонних справ. Але ті міністри є також тільки паперовими фігурами, цілком залежними від Москви.

Конституції совєтських республік уповноважують уряди цих республік „іменувати і відкликати дипломатичних представників, акредитованих у столицях чужих держав, і приймати та повернати акредитуючі листи дипломатичних представників чужих держав.”

Возріз з конституційним правом центральна московська влада змонополізувала в своїх руках всі дипломатичні управнення — позбавляючи союзні республіки всяких атрибутів суверенності.

Історичний досвід учит, що жадна потуга ніколи не може бути достатньо сильною, щоб забезпечити тягливість системі, яка кривдить і приижує десятки мільйонів людей. Історія неувіковічила на своїх сторінках імперії, яка оперлася б динаміці націоналізму. Такий був кінець британської і французької імперій. Такий самий кінець чекає й на совєтську імперію. Теорія Сталіна: „один світ, один нарід, одна мова”, яка є девізою імперіяльної і колоніяльної політики Москви, мусить привести совєтську імперію до загину.

**

Європа шукає шляху між двома суперпотугами, політика яких має глобальний засяг, і це становить зміст європейської драми. Основною прикметою суперпотуги є не атомовий потенціял, а здібність самостійно вносити рішення в світовому маштабі. Різниця між потугою і суперпотugoю полягає в тому, що потуга не може обйтися без союзників, а суперпотуга може. У висліді суперпотуги змагають до гегемонії, як не прямо диктаторської ролі в рамках своїх союзних систем.

Америка — виймковий приклад суперпотуги, яка є вільна від національних проблем. Мурини вважають себе за американців і борються за повноуправнення як американці.

Ситуація СССР цілком відмінна. Національна проблема в Совєтському Союзі має величезну вагу і далека від розв’язання.

Обидві методи: „мелтинг’ пат” і „совєтського народу” виявляють певні аналогії. Українець чи китаєць з моментом, коли одержує документ про натуралізацію, стає американцем. Операція настільки облегчена, що набувається „синтетичну” національність. За винятком індіян немає автохтонних американців. Усі є емігран-

тами або нащадками емігрантів. Американський прапор не репрезентує жадного з історичних народів. Він репрезентує людей різних рас і національностей, які назвали себе „амерікан піпл”. Окреслення „амерікан нешен” дуже свіжої дати.

Так само прапор із серпом і молотом не репрезентує жадного з існуючих історичних народів. В ССР створено також „синтетичну” національність: „советську”. Советським громадянином, подібно як американцем, може бути кожний без уваги на національність і колір шкіри. Але в цьому м'єсі аналогії кінчаться. Советське громадянство не розв'язало національної проблеми і стало виключно інструментом русифікації. Советський Союз не має жадної шанси стати новою Америкою. В недалекому майбутньому советська імперія стане віч-на-віч з диллемою: або припинити русифікаційну політику свого „мелтинг' пат” і переформуватися в „коммонвелт” незалежних держав, або впасти під напором націоналізмів поневолених Москвою народів. Іншої розв'язки національних проблем немає.

Історичний народ, яким є москалі, не має можливості будувати суперпотуги на американський взір. Москалі мусіли б зректися своєї власної національності, з корінням вирвати російський націоналізм та імперіялізм — і все це заради „советського” міту. Росія нездібна переформуватися в „коммонвелт” незалежних народів і нездібна перекреслити свій націоналізм та імперіялізм: вона приречена на заглу, приречена поділити долю всіх колоніальних імперій. Америка постала у висліді революти проти „кляси панів”. Советський Союз є інституцією і захистом „кляси панів”, тобто росіян.

У союзних системах обох суперпотуг спостерігаємо внутрішні тертя і ферменти. Але коли в західній системі існують численні можливості пристосування до нової ситуації — комуністичний світ стоїть завжди перед альтернативою: єдність або розкол. Москві, по суті, йдеться не про доктринально-ідеологічну єдність, а про спільній фронт проти Заходу. Поліцентризм став таким чином вповні усанкціонованним. В інтерпретаціях Москви, Пейпінгу і Београду комунізм розпадається на три версії у багатьох точках взаємносуперечні.

Ідеологічний рух, який не вміє втримати доктринальної єдності назовні, не має де факто можливості втримати єдність в окремих партіях. На дальшу мету не можна різниці поглядів, які толеруються назовні, як наприклад ті-тоїзм і Тіта, що промовляє у Кремлі до советської верхівки, — таврувати всередині як злочинний ухил.

Можна б поставити запит: коли існує поліцентралізм у світовому комуністичному русі, чому його немає в окремих партіях? Чому процес десталінізації на певних відтинках посунувся далі в Советській Росії, ніж, наприклад, у деяких сателітних державах, але також і в Україні? Чому приписати цей цілковитий брак ініціативи і напору, який спостерігаємо в краю?

Відповідь тільки одна. В комуністичному бльоці нотуємо великі зміни, але Захід достосується до цих змін пасивно. І внаслідок цього будапештська лекція є й надалі актуальною. В оцінці „будапештського комплексу” не можна перебільшити. Істотою цього комплексу є не тільки страх перед московською інтервенцією, але передусім тотальнє недовір’я до Заходу. ..Навіщо маємо вилазити, коли нам ніхто не допоможе”. Це — погляд, який в окреслених умовах може бути проявом передбачливої політичної зрілості, а в інших умовах покривати пасивність і апатію.

**

Захід, а особливо Америка, недоцінюють кризові ситуації в ССР. Сьогодні не можна беззастережно підтримувати теорію, що ССР є велетнем на глиняних ногах. Большевицька воєнна машина дуже могутня. Але війна це не тільки збройні сили, але і запілля. Запіллям воєнної машини мусить бути добре зорганізований промисл і високопродуктивне рільництво. Досвід другої світової війни виявив, що в остаточному розрахунку перемогу вирішує промислова база.

Советський промисл могутній і розбудований, але він не працює ані справно, ані ефективно. В рільництві ще гірше. Катастрофічний брак коней, брак малих і середніх тракторів, брак транспорту, багатотижневі запізнення в доставах штучного добрива, а передусім банкрутство колгоспів — оце найтипівіші прояви перма-

нентної кризи, яка в певних районах мас форми цілковитого хаосу.

І саме тут джерело дотеперішньої „миролюбності” Москви. Ця „миролюбність” випливало з нагромаджених труднощів господарських і ідеологічних. З труднощів всередині ССР і в цілому східному блоці. Однак, коли Москва стала в обличчі загрози втратити Чехо-Словаччину, а з нею і інших своїх сателітів, загрози розвитку революційних елементів в Україні — вона враз виреклася своєї „миролюбності”.

В дійсності тепер, після брутальної окупації Москвою та її сателітами Чехо-Словаччини, був би відповідний момент, щоб зробити на Москву натиск і вимусити від неї певні істотні поступки, заманіфестувати з великою силою, що ЗСА за демократію і самостановлення не тільки в Південному В’єтнамі, але і в Мадярщині, Польщі, Чехо-Словаччині, а також в Україні, Білорусі, Литві, Латвії, Естонії. На жаль, Захід переживає також кризу, що надзвичайно утруднює і навіть унеможливлює ведення одноцілової політики супроти ССР.

**

Комунізм безсумнівно еволюціонує, але як досі в рамках доктрини. За часів Сталіна — Терці Аржак були б розстріляні, а західні комуністичні партії наввипередки обкідали б болотом обох нещасних письменників. Багато змінилося, і це треба доцінювати, бо для людей, що мешкають у східному блоці, це є зміни великої ваги. Але на запит, чи комунізм здібний до еволюції, можна було б говорити щойно тоді, коли б засади доктрини були піддані ревізії. Сьогодні критику хоч би найбільше анахронічних зasad марксизму вважається контрреволюційною пропагандою.

Ситуація в державах східного блоку змінила і динамічна, але не можна висувати якісь непорушні, беззастережні твердження. Дуже важко, наприклад, оцінити автентизм правих реакцій в затомізованих суспільствах, в яких залишилися тільки релігійні і національні символи. Бо силою факту довкола релігійно-національних символів скрупчуються всі противники режиму, без уваги на політичні переконання. Найбільш правдоподібно, коли б у сателіт-

них країнах вибухли революції то це були б не робітничі, а національні революції.

У теперішньому періоді в східному комуністичному блоці, в змаганні між силами суспільного напору і поліційним апаратом партії — шанси успіху безумовно по боці опонентів. Во можна поширити її поглибити засяг ферменту, можна скріпити суспільний натиск, але партії було б невимовно важко на скріплений натиск відповісти наворотом до сталінських методів. Якщо б натиск зростав — партія почала б відступати. А коли хтось починає відступати, раніше чи пізніше доходить до точки, з якої немає відступу.

Але покищо ситуація в ССР не є ані еволюційна, ані революційна, вона — кризова. Ситуація не є еволюційна, бо немає спільноти цілей поміж суспільством і керівництвом. Ситуація не є революційна, бо натиск ще надто слабий і надто суспільно обмежений в пропорції до засобів насильства, якими розпоряджає партія. Загального невдоволення і глибокого ферменту серед інтелігенції (навіть технічної) — вистачило для витворення революційної ситуації в рамках царської Росії. Але новочасна комуністична диктатура є проблемою іншої категорії.

Хрущов у своїй таємній доповіді на ХХ З’їзді партії зацитував такі слова Ворошилова: „Скільки разів Сталін не запрошуав мене на обід, я ніколи не був певний, чи повернусь додому чи піду до тюрми”.

Наворот до сталінізму означав би небезпеку для життя не тільки синявських і даніслів, але також косигінів і подгорних. Куди більше заслужені, як Косигін і Подгорний, комуністи гинули в підвалах НКВД. Терор сталінського типу мусить бути тотальній, — мусить у рівній мірі торкатися замітча вулиці, як і члена Центрального Комітету. Якби було можливо стосувати абсолютний терор до громадян другої категорії, а водночас запевнити безпеку еліти — ССР вже давно мав би такий тип устрою. Але це неможливо. Абсолютний терор може здійснити тільки абсолютний володар, — самодержець, диктатор.

Десталінізація не була виразом журби за т. зв. „сіру людину”, — її подиктував інтерес правлячої еліти. Хрущов, Ворошилов, Косигін

і інші хотіли мати певність, що — говорячи образово — будуть з обідів і прийняти повернати додому, а не йти до тюрми. Відхід від абсолютної одноособової диктатури означав резигнацію з тотального терору. СССР тепер суперполіційна держава, але сьогодні ніхто не має можливості виступати як Сталін.

Істоту совєтської кризи становить факт, що сили суспільного напору ще надто слабі, щоб спричинити вирішальну зміну, а апарат насильства, яким розпоряджається правляча еліта, надто слабий, щоб зліквідувати фермент і замкнути уста опонентів.

Партайні провідники вважають, що можна мати економіку наполовину прагматичну і водночас соціологію в цілості доктринальну. Вони думають, що можна в промисловості частинно зреагілювати мотив зиску та ринковий механізм і водночас вести чисто доктринальне рільничче господарство.

Всі ці моменти створюють велими тяжку ситуацію. Але там, де опоненти надто слабі і нечисленні, щоб спричинити конкретні зміни, а правляча еліта надто слаба, щоб зліквідувати фермент і опозицію — там ані еволюція і покищо ані революція неможливі. Единим вислідом такої ситуації може бути криза, що постійно поглибується, загальне розпряження; хаос. До того ж треба додати пекучу, нарastaючу і особливо небезпечну національну проблему та поступову ізоляцію СССР. Судова розправа і засуд в справі Синявського і Даніеля зустрівся з критичною оцінкою збоку західних комуністичних партій. Це вперше в історії ціла лівіца на Заході, з комуністами включно, виступила солідарно проти совєтської системи. Так само солідарно засудила вона совєтську інвазію в Чехо-Словаччині. Збоку Советів це була катастрофічна політична помилка. Совєтський модель не є ані китайським, ані європейським. По суті це є злілок суперечностей, який у своїй теперішній формі не може вже довго тривати.

А втім, є багато чинників, які штовхають поневолені народи на шлях революції. У східному комуністичному блоці, — хоча вирівняно певні давні кривди — додано стільки нових, що голос письменників XIX ст. завжди ще живий і чутний, бо не здійснений. Як і раніше робіт-

ники позбавлені права на страйк, як і раніше не мають справжніх, незалежних профспілок, як і раніше не мають нічого до говорення в фабриках, в яких працюють, як раніше і як завжди не можуть зв'язати кінця з кінцем. Як можна говорити в таких умовинах про соціологію? Люди в східному комуністичному блоці не тужать за демократією, якої не знають. Тільки дуже нечисленні пов'язують почуття права з демократично вилоненою презентацією. Люди тужать за надбудовою демократії, за правом на опозицію, за багатою і різноманітною національною культурною творчістю — одним словом за свободою. А Москві щораз важче ізолятувати суспільства адміністраційними і механічними засобами в умовах розвитку західної технології.

І це діється тоді, коли СССР знаходиться в центрі потрійної кризи. Там нарощає внутрішня криза в формі національного, суспільного і господарського ферменту. Від Сходу загрожує китайська криза, від Заходу криза в таборі сателітних держав. Для повного образу треба додати В'єтнам, який діє паралізуючо на систему подвійної совєтсько-американської гегемонії.

СССР в цій ситуації могла б врятувати деколонізація. Але деколонізація є завжди двостороннім процесом. Натиск і поступ колоніальних народів мусить спричинювати зміни в політичному мисленні колонізаторів. Але Москва, яка є найбільшою традиціоналісткою в політиці, нездібна до того, щоб покинути традиційну політику сили, вона судорожно держиться старовітського, імперіялістичного сталінізму.

З уваги на це можна прийняти погляд, що внаслідок внутрішніх труднощів в СССР виникає така криза, яку можна буде використати, щоб викинути москалів із середньо-східної Європи. Це було б рівнозначне з повним розкладом СССР і створило б ситуацію подібну, як була у 1918 році.

ЧИТАЧУ! ЗРОБИ ДАРУНОК ПРИЯТЕЛІВ: ПЕРЕДПЛАТИ ДЛЯ НЬОГО „ВІСНИК” — ОРГАН ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБОРОНИ ЧОТИРЬОХ СВОБІД УКРАЇНИ.

У СЛАВНЕ 320-ЛІТТЯ

Іван Левадний

ВИЗВОЛЬНА ВІЙНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Велика Українська Національна Революція, що під проводом гетьмана Богдана Хмельницького спричинила ґрунтовну зміну в укладі сил на цілому Сході Європи, привела над берег катастрофи поневолювачку українського народу Польщу і створила на землях України потужну Козацьку Державу, — є одною з найвеличніших і найславніших сторінок нашої історії.

Відтоді, як 7 квітня 1340 року зі смертю останнього галицького князя Болеслава-Юрія згасла зірка української державності, наш народ опинився спочатку під литовською владою, а після Кревської унії 1385 року і особливо Люблінського сойму 1569 року — під польською займанчиною, яка ввесь громадський устрій на українських землях перебудувала на свій лад, обмежила в правах українську шляхту, накинула селянству кріпацьку неволю.

Відповідю волелюбного українського народу на утиスキ чужинецьких загарбників був потужний рух резистансу і створення за Дніпромі місцями вільної козацької республіки — Запорізької Січі. Славні провідники козаків Криштоф Косинський, Северин Наливайко, Григорій Лобода, Матвій Шаула, Тарас Трясило, Павлюк, Яків Остряний, Дмитро Гуня не раз перемагали вислане проти них польське військо, збуджували хвилі народного визвольного руху, але ні один із цих козацьких походів не міг кінчитися тривалим успіхом через неорганізованість допомоги збоку населення.

Після невдачі останнього з цих походів під проводом Дмитра Гуни в 1638 році, протягом цілого десятиліття не було в Україні заворушень. На українських землях стояло велике польське окупаційне військо. Переконана в тому, що козацький опір остаточно здушено, польська шляхта широко розвинула свої лятифундії, нещадно висискаючи українське селянство.

Гнів поневоленого народу зростав, на Запоріжжі, куди не досягала загарбницька польська рука, готовали новий визвольний похід. Головним ініціатором нових визвольних змагань став чигиринський сотник Зиновій-Богдан Хмельницький.

Про походження Великого Гетьмана знаємо дуже мало. Відомо, що належав він до шляхетського роду. Деякі історики твердять, що народився він у Жовкові, в Галичині, інші вважають, що рід його походить з Переяслава на Київщині, де майбутній гетьман мав свій двір.

Учасник війни з турками, під час якої опинився в турецькому полоні, де перебув два роки, Богдан Хмельницький зазнав великої осібистої кривди від чигиринського підтарости, поляка Чаплинського і потрапив до польської в'язниці, з якої вирвався за допомогою свого приятеля, козацького полковника Михайла Кричевського. У 1647 році прибув він на Січ.

Щоб побільшити козацькі сили, Богдан Хмельницький розпочинає переговори з кримським ханом, як це вже робили в свій час гетьмани Жмайлло і Павлюк. Переговори в Бахчисараї увінчуються успіхом. Хан Іслам Гірей відряджає на Україну мурзу Тугай-Бея з 4-тисячним татарським військом, залишаючи у себе як закладника Богданового сина Тимоша.

На Січі 29 квітня 1648 року Богдан Хмельницький був одностайно проголошений гетьманом і на чолі козацьких військ вирушив 2 травня 1648 року на Україну.

Провідник польського війська, коронний гетьман Микола Потоцький, уже знат про широкі пляни Богдана Хмельницького і листовно запропонував йому припинити повстання, загрожуючи тяжкими наслідками. У відповідь Богдан Хмельницький зажадав скасування принизливої для козацтва угоди 1638 року і уступлення польських військ з українських земель.

Передове військо на чолі з сином коронного гетьмана Стефаном Потоцьким рушило на південь, а по Дніпру човнами поплили під владні полякам реєстрові козаки.

На вістку про виступ козаків по всій Україні почали творитися збройні загони з селян та міщан, які виступали проти польських займанців, гнали їх, захоплювали їхні замки та маєтки.

Вислані проти козаків Богдана Хмельницького реєстровики на Кам'янім Затоні на Дніп-

рі 11 травня прилучились до Хмельницького. Спільними козацькими силами здобуто Кодак, польську фортецю над Дніпром, що замикала шляхи до Січі.

Після цих успіхів Хмельницький рушив у степ назустріч Стефанові Потоцькому. Над річкою Жовті Води, вміло маневруючи, гетьман 14 травня обійшов поляків і несподівано напав на них з двох сторін. Польське військо було цілковито знищено. Кілька тисяч польських вояків опинилося у полоні в козаків і татар. Серед полонених татарами був Іван Виговський, якого знов Богдан Хмельницький як талановитого організатора і тому викупив його в татар. Тяжко поранений, Стефан Потоцький незабаром помер. У руки переможців дістались королівські корогви.

15 і 16 травня козацька ѹ татарська кіннота оточила і розбила на урочищі Княжий Байрак військо Шемберна.

Від польського шляхтича, що врятувався від погрому на Жовтих Водах, польські воєначальники довідалися про військову катастрофу їх авангарду і зарядили поспішний відступ. Але 24 і 25 травня козаки наздогнали поляків і 26 травня вщент розгромили головні польські сили під Корсунем. У полоні опинились обидва польські провідники, Потоцький і Калиновський, яких відвезено до Криму.

Близькучі перемоги української зброй викликали всенародній ентузіазм. Народ, охоплений патріотичним поривом, піднявся на боротьбу за волю. Герой сіверського повстання Головатий стас переяславським полковником, Гайджа — Уманським, а черкаським — Максим Кривоніс, безмежно відважний вояк шотландського походження, який перед тим уславився в Тридцятилітній війні у Західній Європі. Висунулося, багато талановитих гетьманових дорадників та військових провідників з української шляхти. Такими були Іван Виговський, Іван Богун, Морозенко, Данило та Іван Нечай.

За короткий час Лівобережжя і Київщина були очищені від поляків. Ярема Вишневецький, захоплений повстанням у Лубнах, переправився коло Любеча на правий берег Дніпра і втік, залишивши свої велетенські мастики в руках повсталого народу. Силами повстанських загонів були здобуті Немирів, Тульчин, Умань, Він-

ниця, Брацлав, Красне, Полонне та інші міста й містечка.

Богдан Хмельницький вступив до Білої Церкви і там дізнався, що польський король Владислав помер і з Польщі суне на Україну нове військо. Але в той час до козаків прибула з Криму татарська орда і 25 липня гетьман вирушив на захід. 9-го серпня він здобув замок Бар. 19 вересня під Костянтиновом поляки зазнали тяжкої поразки, а 23 вересня все нове вислане з Польщі військо розбито у великій битві над річкою Пилявою на Поділлі.

Похід Богдана Хмельницького на Львів обумовлює всенародне повстання в Галичині. В Яворові, Дрогобичі, Тернополі, Теребовлі, Янові, Рогатині, Підкамені, Княгиничі вибухають народні зrivи. 8-го жовтня козаки облягають Львів, а 15 жовтня полки Кривоноса здобувають Високий Замок.

Щоб не руйнувати міста, Богдан Хмельницький обмежився викупом, 26 жовтня зняв облогу і повів дальший наступ. У Замості він дізнався, що новим королем обрано популярного серед козаків Яна-Казимира, брата померлого Владислава. Одержанавши від Яна-Казимира лист з повідомленням про його вибір та всілякими обіцянками й запевненнями, Богдан Хмельницький, що спочатку ставив був свою метою не цілковитий розгром Польщі, а лише виборення широких прав для козацтва, почав відступати на Україну.

Перший рік Великої Української Національної Революції скінчився. Попереду ще була довга й завзята боротьба, що позначилася і сумнimi (Берестечко) і світлими (Батіг) подіями.

Але 1648 рік знаменував докорінний злам в усьому житті українського народу. На звістку про визвольний виступ Січі на чолі з Богданом Хмельницьким піднялась ціла нація. Це були вже не розрізnenі стихійні повстання людності окремих земель України, що мали місцевий характер і свою неорганізованістю улегували полякам боротьбу з ними. Вся Україна, всі її верстви — селянство, міщенство, шляхта, маючи в авангарді козаків, охоплені одностайним поривом і рішеністю визволитися з неволі, встали на боротьбу, громили і гнали з рідних земель зненавидженого окупанта.

Безмежна любов до рідного краю, ненависть до поневолювачів, патріотизм, патос боротьби,

В. Давиденко

ІВАН ДЗЮБА І ЙОГО КНИЖКА

Свою студію „Інтернаціоналізм чи русифікація”¹, без якої годі піznати, за що бореться і чого з легальних позицій домагається сучасна молодь в Україні, написав у 1965 році молодий літературний критик Іван Дзюба і переслав першому секретареві ЦК КПУ та членові Президії ЦК КПСС П. Шелестові і голові Ради Міністрів УССР В. Щербицькому.

Глибиною аналізи порушених проблем — в основному здійснюваної тепер советським урядом національної політики — ця студія талановитого українського науковця, без сумніву, перевищує все дотепер написане на цю тему західними та емігрантськими советологами, дармащо автор строго обмежив себе марксівсько-ленінськими позиціями і постановами советської конституції та партійних з'їздів 1920-их років.

Нові аспекти, з яких підходить І. Дзюба до болючих справ нищення української культури, численні незнані на Заході факти кидають снопи світла у ту темряву, якою повита нині тричі гноблена Україна. Очевидно, переслання до згаданих угорі найвищих урядовців УССР студії, написаної з будь-яких інших позицій, як марксівсько-ленінських, було б для автора актом самовбивчим, актом хіба розпачу, хоч немає підстав сумніватися, що І. Дзюба переконаний, що єдино поворот на ленінські позиції, з яких, мовляв, звели партію Сталін і Хрущов, може вивести Україну й інші не-росій-

¹ Іван Дзюба, Інтернаціоналізм чи русифікація?, в-во „Сучасність”, 1968 р., ст. 262.

віра в справедливість розпочатої великої справи і в свою перемогу, глибоке довір’я до провідника героїчних змагань за волю Богдана Хмельницького, справжня народність визвольного руху, в якому відродились давні волелюбні традиції, визначили гіантський розмах Великої Української Національної Революції. Цей титанічний зрив до волі більш як на століття випередив славні події Американської Революції під проводом Вашингтона, оспіваного в творчості Шевченка.

В глибокій пошані згадуючи величні подвиги своїх предків, українські патроти на рідних землях і у вільному світі рішенні в прийдешній Національній Революції завершити ту незакінчену справу, за яку відважно змагались, вкриваючи невмирущою славою свої бойові прaporи, козацькі полки і повстанські загони на чолі з Великим Богданом.

ські республіки СССР з їх сучасного трагічного становища.

Як виходить з додушеного до рукопису супровідного листа, цю студію написав І. Дзюба у зв’язку з масовими арештами, ув’язненнями та переслідуваннями в Україні молоді, яка підносить свій голос в обороні прав свого народу та його культури.

**

Нижче кілька маркантиних місць з книжки „Інтернаціоналізм чи русифікація”?

„Національна політика, — пише її автор, — належить у нас до числа тих прерогатив вищого керівництва, які не підлягають жадній критиці і жадному сумніву”². Звідси — обвинувачення в „буржуазному націоналізмі” кожного, хто не лише ставить це під сумнів, а навіть просто порушує цю справу.

Іван Дзюба відважно виступає як аналітик і критик здійснюваної тепер ЦК КПСС під проводом Брежнєва та його креатури в Києві большевицької національної політики. Окрім її сталих він представляє так: „...ленинське національне будівництво в 20-их роках; перегляд Сталіном національної політики з початком тридцятих років, зокрема припинення так званої українізації; знищення Сталіном партійних (чи тільки партійних? — В. Д.) національних кадрів у 30-их роках; сумнозвісна розправа Сталіна з цілими народностями під час війни і після війни; поновлення прав (?) „ліквідованих” за Сталіна народностей після ХХ з’їзду партії; розширення прав (?) союзних республік, але водночас і ряд суб’єктивістських заходів Хрущова, зокрема в галузі освіти й шкільництва”.

У висновку він стверджує, що в національній політиці допущено багато помилок, а то й злочинів, що й тепер „далеко не завжди практика відповідає теорії”, і вважає, що тільки вільним і чесним обговоренням всіх накопичених помилок та всіх наболілих проблем можна знайти справжню розв’язку.

Але чи можливе в сучасних умовах на Україні вільне й чесне обговорення? Очевидно, ні, бо, — пише Дзюба, — „національне почуття, національна свідомість, національні обов’язки — ці поняття у нас вважаються одіозними; у всякому разі той, хто пробував би нині говорити на Україні про ці почуття, був би одразу ж і без вагань заражований до „українських буржуазних націоналістів”.

На ці почуття, пише Дзюба, накладено мовчазне табу, внаслідок чого чимало українців соромляться своєї національності, своєї мови, не знають своєї історії і культури, навіть, на доказ своєї „льояльності”, щоб не „відрізнятись”, зrekлися рідної мови. „Урядові будь-які країни, — заявляє Дзюба, — було б соромно за таких своїх громадян. Чому ж не соромно Урядові Ра-

²) Підкреслення всюди наші — В. Д.

дянської Соціалістичної Республіки не взяти на себе хоч би той мінімум національного виховання, який бере на себе — у відношенні до української меншості, наприклад, Чехо-Словаччина?"

Відповідь на це питання, поставлене в 1965 році, в 1968-му дав ніхто інший, як сам перший секретар ЦК КПУкрайни, Шелест, який відіграв чи не найгланебнішу роль в придушенні зародків демократичних свобод у Чехо-Словаччині. До кого ж має апелювати з „ленінських позицій" українська молодь?

Як найбільше зло, Іван Дзюба викривав коріння імперіалізму і колоніалізму царської Росії, що продовжилося й розвинулося в советській державній системі, прикрившись фальшивою комуністичною фразеологією. Свої ствердження базував він в основному на цитатах із творів клясиків марксизму, російських та західноєвропейських ліберальних і комуністичних істориків та публіцистів, що їх замовчують тепер советські ідеологи.

І. Дзюба пише: „Ще не так давно в історичних, літературознавчих, фольклористичних та ін. працях об'єктивно і правдиво освітлювалась історія взасмин Росії з навколошніми народами, історія російської колонізації. Зовсім звично, як загальновідомі речі, писалося про всі „прелести" колонізації, про знищення цілих народів „по путі к" черговому морю чи океану... Тепер же подібного ми не зустрінемо. Тепер скрізь і всюди, ризикуючи збитися на тон і фразеологію катковської³⁾ пропаганді (і справді на них збиваючись), розписують і підкresлюють „благодіяния", що їх принесла Росія загарбним народам... Хрушцов, виступаючи в столицях середньоазійських республік, особливо любив напирати на два моменти: Росія принесла цим народам мир, спокій — поклала край внутрішнім чварам (твірда влада) і „феодальної раздробленності" — та вищу культуру (це — народам з тисячолітньою, ще до існування Росії, культурою)... Читаючи ці щедрі „откровення" Хрушцова, ввесь час уловлюєш щось знайоме... Аж нарешті пригадуєш: ага, це ж те саме „замирені" чи „освобождение" народів „от их внутренней лжи" і „шатости", про яке так багато говорили 150, 200 і 300 років тому малосимпатичні особи, починаючи від самої Катерини II і до Победоносцева⁴⁾.

„Правда, — додає до цього Дзюба, — при цьому робиться маленька поправка: говориться, що ці блага приніс народам не царат, а то й взагалі не Росія, а великий російський народ".

І він переконливими аргументами доводить, що жадне з учненіх російськими імперіалістичними урядами „возз'єднань" та „приєднань" не було добровільним, що жадний із завойованих Росією народів не поліпшив і не міг поліпшити свого економічного становища, що, нарешті, не можна визнати прогресивним явище, яке характеризується насильством, колоніалізмом, занепадом культури підкорених націй аж до їх фізичного зни-

3) М. Катков (1818 — 1887) — російський чорносотенний журналіст. — В. Д.

4) К. Победоносцев (1827 — 1907) — обер-прокурор Синоду, надхненник реакції, україножер. — В. Д.

щення чи біологічного виморювання, що окреслює Дзюбу як „класичний геносид".

Автор гостро таврує зацеплювані „псевдоінтернаціоналістськими фразами в школі і в пресі, успадковані від цару поняття про „невідривність" від Росії котроїсъ її частини, про „священні кордони", про „непереможність російської зброї", про „старшого брата", про вийняткову роль і місію Росії щодо навколошніх народів. Всі ці накидувані силою поняття, пише він, виховують в росіянах почуття національної вищоти, а в інших народів ССР — комплекс національної неповноцінності.

У книжці „Інтернаціоналізм чи русифікація?" не раз згадується про російський шовінізм, і походження його автор пояснює тим, що з часів монгольської навали росіяни не знали національного поневолення, іхня нація впродовж століть була державною, панівною. Внаслідок цього верховодам імперії, як і ідеологам великоруського шовінізму, не важко було бути „інтернаціоналістами". Але їхній „інтернаціоналізм" — „інтернаціоналізм" грабіжника, який захопив ласі шматки і не хоче їх повернути, і починає умовляти жертви: як негарно й відстало ділитися на „моє" і „твое", чи не краще й далі бути разом... Тож, коли такий „інтернаціоналіст" нарікає на те, що якийсь „націонал" не поспішає в його обіми, „відгороджується", чіпляється за свою окремішність, „консервує" свою культуру й мову, — знаймо: його „інтернаціоналізм" — „інтернаціоналізм" російського великоміжнародного шовініста. Його любов — це жадоба привласнити і проковтнути...

Іван Дзюба на численних фактах стверджує існування в Україні розпалюваної офіційними чинниками й підтримуваної російськими п'ятиколонниками українофобії-україненависництва. Він наводить приклад, коли в Києві на верстатобудівному заводі, на шевченківському вечорі, голова фабричного заводського комітету перервав читання віршів криком: „А ви переведите на человеческий язык, мы бандеровского не понимаем!" Коли в тому ж Києві, столиці України, до учасників походу на честь Івана Франка з натовпу кричали: „Ты смотри, бандеровцы! Как их много!" Коли доктор київського медичного інституту Тельнікова блузнірствуvala на пам'ятнику Т. Шевченкові. А скільки разів, пише він, кожен із тих, хто наважується говорити по-українськи на вулиці, в трамваї — відчуває на собі насмішливі, презирливі чи ненавидячі очі, чус на свою адресу тихі чи голосні лайки. Ось розмова в кінотеатрі, коли йшов там фільм „Сон": — „Ты видел, как бандеровцы прут на этот фильм? — А ты знаешь, кто такие бандеровцы? — Знаю. Мне много не надо. Я б их гадов всех..."

У своїй студії І. Дзюба присвятив окрім місце економічному визискові України Росією, дискримінації України в ділянці науки, шкільництва, мистецтва, книгодрукування... „У багатьох відношеннях, — пише він, — Україна передуває в значно гіршому становищі, ніж навіть інші не-російські республіки... Та є про яку рівність можна говорити, коли українська мова по сути вигнана з внутрішніх сфер життя".

Пищучи про русифікацію, автор стверджує, що її „психологічним механізмом”, її „душею” є російський великородзинний шовінізм, хоч говорити про русифікацію може, звичайно, лише „занепокосний український інтелігент”. „Гігантською русифікаторською м'ясорубкою були і, на жаль, залишаються міста, — стверджує він, — колись переважно великі, а тепер уже й малі. Міста були місцем осідку, за словами одного російського письменника, „десяти поколений русификаторів”, джерелом і символом національного пригнічення й колоніального наступу царизму”.

Українська література, — пише І. Дзюба, — стойть на низькому рівні, становище українського театру майже катастрофічне, українського кіна по суті немає, не зважаючи на наявність двох студій — у Києві і Одесі. Силам, які самовіддано залишаються вірними національній культурі, чинять всілякі перешкоди та капости. Створюється враження, що всякий раз, коли на якісь культурний діллянці з'являються нові сили і починається якесь пожавлення, — бюрократична машина втрачає сон і спокій, аж поки не придушить це пожавлення і поверне все до „нормального” рівня.

Штучне збіднівання минулих надбань і традицій української культури автор називає „мародерством у відношенні до культурної історії України”.

Вертаючись до русифікації, Іван Дзюба констатує:

„Якщо позбавити народ його мови — це значить убити народ, і якщо цього злочину немає з чим порівняти, — то з чим порівняти його тоді, коли така душогубська політика маскується в благородні словеса; коли вона сама, судячи і радячи, оголошує злочином усякий інстинктивний самозахист, в тім числі і мовний самозахист народу; коли вона не має найменшої чесності виступити в своїй власній істоті і запевняє, що то не вона відбирає в народу рідну мову, а сам народ від своєї мови відмовляється? Якби якийсь народ відмовився від своєї мови, це означало б, що він відмовляється від самого себе. Ясно, що такого бути не може. Історія не знає прикладів добровільної відмови народів від самих себе, добровільного самогубства. Немає і тепер добровільного зречення українського народу чи його частини від самого себе, від своєї мови...”

Численними статистичними даними, зачертнутими з урядових джерел, стверджує автор студії, як із щораз потужнішою силою діє механізм русифікації в офіційному, партійному, комсомольському, профспілковому та іншому суспільно-громадському житті. Армія, висока і середня школи — основні важкі русифікації. Для прикладу: по містах України 1958 року в українських школах навчалося всього лише 21% дітей супроти 97% у 1926 році. Навіть у столиці України Києві того самого 1958 р. лише 22.000 учнів навчалося в українських школах і 61.000 — в російських. До того ж випускники шкіл України в масі свої — цілковиті невігласи щодо української культури.

На думку І. Дзюби, „найстрашнішим фактором у всій цій складній ситуації є все таки фактор духовно-психологічний: подавляючий тиск російсько-великородзинно-шовіністичної настроєності при цілковитій відеует-

ності національного виховання... Звідси легковажність, байдужість, цинізм, пристосуванство, лакейство і наплюватильство в національній справі, звідси національне самоідство, а все це створює ґрунт для успішної роботи отого механізму русифікації, все це є могутнім каталізатором для процесів денационалізації та русифікації...”

У справі вигаданої хрущовськими „філологами” так званої двомовності советських громадян І. Дзюба пише:

„Навіть якщо пристати на теорію двомовності, то необхідно уточнити її. Її автори наділяють привілесм двомовності далеко не весь радянський народ, а тільки не-російські нації, а нація російська приречена на одномовність. Як сподіваються ці теоретики викрутитися з цієї, так би мовити, „нерівності”, „ущемлення” росіян? Може, ощасливлять і російський народ другою рідною мовою: українською чи татарською, а то й бурятською, приміром? Треба ж виправдати формулу про двомовність як характерну прикмету радянського народу!”

Отак розшифрувавши фальшиву, підступну теорію двомовності, Іван Дзюба називав її переходовим етапом до одномовності, але вже російської, а не даної національності.

Окреслюючи сучасне національне становище України як драматичне, автор вважає, що це є річ природна й закономірна, що чимраз більше людей по всій Україні, а особливо молодь, починають відчувати глибоку тривогу за долю своєї нації. А посереднім доказом „неблагополучності” становища України є гарячкова активізація органів КГБ, якому припоручено національну політику.

Кагебісти, пише Дзюба, свій розгул виправдують теревенями про „український буржуазний націоналізм”, під яким розуміють всяке відхилення від зруїфікованого стандарту, але „коли навіть якісь прояви націоналізму збоку якоїсь частини українців спровадіє, то, по-перше, треба розкривати їх конкретно й публічно, а не напускати туману з мильних бульбашок на забавки обивателів; подруге, треба ж подумати, що саме їх, ці прояви націоналізму, породжує на сорок дев'ятому році радянської влади... Во ще тільки для найтупішого обивателя кагебісти можуть пускати версії про американські долари...”

Сили національного існування, — пише автор, — прориваються стихійно і непередбачено всюди... Сили ці незграбні і невічерні, допильнувати їх сконтролювати їх неможливо ні при якій техніці політичного стеження. І це не тільки етнографічна сила. Скрізь і всюди щодалі зростає національна свідомість українця... Все значіння частини міської молоді подається в моральні і духові шукання, бо відчуває, що її в чомуусь обдурили і щось святе від неї приховали.

Іван Дзюба так окреслює національну політику, що мала б, на його думку, відповідати інтересам українського і інших народів ССРС:

„Основне в ній: ліквідація фактичної нерівності чи фактичного відставання менших націй у різних сферах

матеріального і духовного життя, поступки більшої нації меншим; недопущення будь-яких переваг однієї нації, однієї мови і культури над іншими; додержання суверенности республік і недопущення централізаторського ущемлення цієї суверенности; максимальний національно-культурний розвиток усіх республік на ґрунті національних мов, традицій; послідовна боротьба проти російського великороджавного шовінізму; виховання національної свідомості в усіх націй і на цьому ґрунті — справді інтернаціоналістське виховання в дусі братерства і взаємодопомоги".

Аж тоді, пише він, „не доведеться запаковувати в кагебістські „ізолятори” людей, вся вина яких у тім, що вони люблять Україну синівською любов'ю і тривожаться її долею, людей, які мають право сказати про себе словами Шевченка:

Ми просто йшли; у нас нема
Зерна неправди за собою”.

**

Молодий український дослідник Іван Дзюба представив широкий і справді драматичний образ національно-культурного життя сучасної України. Звертаючись до найвищих урядових чинників він — з найвищим ризиком для себе — вимагає від них це становище направити. Подаючи численні факти дискримінації українського народу в ССР, він у своїх вимогах спирається на Леніна, як інспіратора постанов Комінтерну і ухвал VIII та ХІІ з'їздів РКП(б) та ухвал КП(б)У, коли, мовляв, національна політика відповідала інтересам народів кол. Росії. За зміну тієї політики він обвинувачує Сталіна та Хрущова і закликає московських правителів і їхню київську експозитуру вернутися до Леніна, тим самим стверджуючи, що сучасні правителі ССР — не ленінці, якими себе називають, а — сталінці.

На яку відновість від цих людей міг І. Дзюба, вдумливий і реально мислячий дослідник, сподіватися? Невже він вірить, що вони можуть схаменутися? Ні, очевидно, ціллю його була „гласність”, ціллю його було запротестувати і заалірмувати суспільність.

Ми далекі від того, щоб, на підставі написаної ним студії, називати І. Дзюбу націоналістом, але також не пришиваємо йому фальшивого ярлика націонал-комуніста, штучного терміну, створеного на еміграції на відміну від ортодоксального комуніста. Він — український патріот, який хоче полегшити долю свого народу.

Кажуть, націонал-комуністами були Скрипник, Шумський, Волобуєв та ін. Алеж це власне Скрипник, осо-бистий приятель Леніна, свого часу був найбільшим більшевицьким авторитетом і теоретиком у національних проблемах. Тож чи не накинув йому посередньо Сталін цю назву, вже оформлену на еміграції, після того, як, ставши диктатором, придумав свою власну національну „ортодоксальну” політику, орієнтовану на реставрацію „єдиної і неділимої” Росії? Скрипник застрелився, а тепер у Москві його регабілітували із застереженням, що допустився він ряду помилок у „національно-культурному будівництві”. Однак, національна політика в ССР і після смерті Сталіна залишилась сталінською.

Наши еміграційні псевдодемократи і зміновіховці тріумфально заявляють, що „в сучасній дійності на Україні немає політичних груп, на які могли б покликатись еміграційні націоналісти, як на епігонів їх власної ідеології”; що на Україні, мовляв, молодь бореться „не за зміну суспільного устрою, але за зміну метод, практики, інтерпретування”; що, „покликаючись на документи боротьби комуністичних ревізіоністів, вони підписують вирок смерти своїм власним позиціям..."

Очевидно, все це — пустопорожня балаканица, партійна підривна пропаганда чіка-гського „Українського Життя” і канадського „Українського Голосу”, коли не йдеться в тій балаканині про „націоналістів” з мельниківського середовища, які, проголошуючи монополь на все, що діється на Україні, натякаючи на якусь свою „сітку” в Україні, своїх там людей — мають на думці лише скріпiti захищані позиції власного середовища. Ще живі в пам'яті статті у нашій „демократичній” пресі, автори яких заявляли, що в Україні неможливі ніякі антирежимні прояви, що там — могила. А ще раніше заперечували вони навіть боротьбу УПА та існування революційного підпілля.

Автори всіх звернень, листів і вияснень, які дотепер дісталися на Захід, виступають — ще раз підкреслюємо! — лише з легальних позицій, отже годі шукати там відомостей про націоналістичні групи в Україні. Такі відомості були б прямим доносом до КГБ, який в усьому дошукується „буржуазного націоналізму”. Сьогодні для советської влади в Україні слово „націоналіст” — найбільший пострах. А проте, сам Дзюба стверджує, очевидно, загальновідомий факт, що тепер по Україні кружляють різного роду і на різному рівні написані статті й памфлети, і що „коли якісь прояви націоналізму збоку якоєсь частини українців є”, то ці прояви зроджуються в реакції на розгул російських великороджавних шовіністів, які, як видно з наведених вище з його книжки прикладів, усе, що зв'язане з українством, називають „бандерівциною”. І навіть українську мову, пише він, називають тепер російські шовіністи та їхні малоросійські холуї — бандерівською. Також і Михайло Масютка, якщо чули про нього наші псевдодемократи, писав: „Націоналізм є відповідю па існуючий московський шовінізм” (див. В. Чорновіл „Ліхо з розуму”). Значить, якщо є російський шовінізм, то є й український націоналізм.

Наши псевдодемократи твердять далі, що „молодь в Україні бореться не за зміну суспільного устрою, але за зміну метод, практики...”

Звідки така поінформованість про всю молодь в Україні? Студентську, робітничу, селянську, на всіх українських землях? Чи не з бажання вона зродилася? Чи може з власних підпільних джерел, до яких бандерівці „не мають доступу”? А якщо спираються псевдодемократи на передані з України матеріали, то знов таки, де і коли з легальних позицій, фактично у нетичіях чи апеляціях — хоч і як гостро написаних — до правлячих чинників, ставилося б вимогу зміни суспільного устрою? Чи задумались над цим „дослідники” тих

матеріалів, на які „невільно покликатись бандерівцям, щоб тим самим не підписати собі вироку смерті?”

Немає сумніву, що сучасні події в Україні, як і недавні в Польщі та Чехо-Словаччині, характерні певними революційними елементами. Це — ніби перші відблиски ще може й далекої, десь за обрієм, але неминучої громовиці. А кожна революція, як відомо, починається з мінімальних вимог, які вже з її вибухом невинно нарощають, догори коренем перевертаючи зненавиджені народом суспільні устрої. І не був то націонал-комуніст, неомарксист чи ревізіоніст, а був чеський патріот, студент Карлового університету в Празі, який перед советською інвазією заявив американському кореспондентові („Лайф”, серпень): „Ми виграли лише першу стадію революції. Важливіше те, що прийде. Це так, як у грі в шахи: ви не смієте рушити королеви з перших ходів”. — „Комунизм у Чехо-Словаччині вмер!” — казали в тих днях чеські „ревізіоністи”, як заявляли в 1956 р. і їхні мадярські однодумці.

Отже, покликаючись на „документи боротьби комуністичних ревізіоністів”, українські націоналісти-революціонери не „підписують вироку смерті своїм власним позиціям”, як то дуже хотілося б нашим зміновиковцям і лібералам, які навіть уживають термінології Брежнєва і компартії, що всіх, хто не погоджується з генеральною лінією партії, називають ревізіоністами, дармащо у Мао Тсе-тунга самі ходять в ревізіоністах. Зрештою, І. Дзюба докладно висвітлив це у своїй книжці.

Автор сповненої жовчі і несамовитої злоби статті, надрукованої в чікаському „Українському Житті” і передрукованої у канадському „Українському Голосі”, навіть брутално фальшущ переслані з України матеріали, твердячи, що „Чорноволі і Лук'яненки” ненавідають українських націоналістів-революціонерів. Входить, те, що вихопилося з України, уникнувші советської цензури, переходить тут в деяких редакціях „демократичну” цензуруну обробку. Во в жадному з пересланіх із України матеріалів не то не висловлюється ненависті до бандерівців на еміграції, а навіть — із зрозумілих причин — не згадується про них. Натомість у листі, переданому з Мордовії, складається похвалу ув’язненим там бандерівцям за їх стійкість ісолідарність. А засуджений на 15 років концтабору український юрист із Житомирщини Лук'яненко пише в свой апеляції до уряду УССР: „Не відповідає дійсності, що ми ніби підбирали в свою організацію бувших членів ОУН, такого не було. Але це не значить, що вони погані люди, навпаки — вони дійсні патріоти України. В цьому ми переконалися, знаходячись з ними в одному концтаборі”.

І що ви на це скажете редактори „Українського Життя” з Чікаґо? І як вам не соромно?

Відділ дезінформації КГБ, про діяльність якого згадують І. Дзюба, С. Караванський і інші, має свої конкретні цілі: там — дискредитувати українських інтелектуалів, які домагаються привернення належних прав для свого народу; тут — крім того — ширити всякого роду чутки, що піддають під сумнів, знеціню-

ють вартість їхніх, пересланих на Захід, матеріалів. То навіщо ж вносити ще більший хаос у думки читачів, які може й вірять усьому, що друкується в наших „демократичних” часописах?

Наочанку варто пригадати написану ще в 1918 році комуністом В. Шахраєм брошуру, адресовану до Леніна (див. „Вісник”, ч. 8, 1967 р.), в якій автор, порушуючи справи національної політики на Україні в ще гострішій формі, як це зробив І. Дзюба, прийшов до висновку, що для українського робітника і селянина в обличчі великоросійського шовінізму бути „націоналістом і шовіністом є не тільки історичним правом, але й історичною необхідністю, історичною повинністю”. З огляду на тогодчу політичну конъюнктуру в Україні і непевність становища советського режиму Ленін тоді сам виступив був проти „великоруського шовінізму, прикритого назвою комунізму”. Але конъюнктура змінилась, і РКП(б), як виразник інтересів російського народу, заповзялася відбудовувати тюрму народів, імперську Росію.

Історичний досвід В. Шахрая і йому подібних комуністів-ленінців мав би послужити пересторогою для всіх цих молодих українських патріотів в Україні, які щиро вірять у те, що з поворотом на т. зв. ленінські позиції автоматично була б розв’язана „болюча проблема” України.

В ОБОРОНІ НЕСКОРЕНИХ

Заходами 42 Відділу ООСЧУ відбулося в Гемстедті, Н. Й., 7 квітня в залі УКЦеркви віче, на якому доповідь про ситуацію в Україні і на еміграції виголосив ред. Володимир Левенець.

Черпаючи факти з матеріалів В. Чорновола, прелегент інформував присутніх про патріотизм наших братів на Україні, які, наражаючи своє життя на найбільшу небезпеку, виступають в обороні прав свого гнобленого народу. Прелегент сказав: „Знайшлися тут, на еміграції, і такі, котрі знецінюють передані матеріали, зважуючи їх до т. зв. культурної боротьби, що абсолютно заперечує зміст матеріалів”.

Прелегент згадав також молодого Юрка Шухевича, сина ген.-хор. Романа Шухевича, якого окупант арештував у 1948 р. 15-літнім хлопцем і держить посьогодні в тюрмі.

Після доповіді присутні ставили питання, на які прелегент давав вичерпні відповіді.

Вічем проводила президія в складі: п. В. Білій — голова, п-ні М. Копистянська, п. Андр. Копистянський — члени. Віче закінчено співом „Не пора”.

ОСТОРОГА

Редакція „Шляху Перемоги” в Мюнхені отримала з вірогідних джерел повідомлення, що польська і московська комуністична влада арештує і ставить перед суд туристи з країн вільного світу, про яких має відомості, що вони брали участь у боротьбі в рядах УПА чи українського збройного підпілля.

Анатоль Бедрій

ДУМКИ ВАСИЛЯ СИМОНЕНКА ПРО БУТТЯ І СВІТ

Властивістю московського колоніалізму в Україні є боротьба з українською духовістю, зокрема зі світоглядом українців, який суттєво відрізняється від світогляду росіян. Мета духовної агресії Москви — знищити українську націю і засимілювати український народ з російським народом.

В цій проекції філософські погляди Василя Симоненка, який став надхненником української молоді в 1960-их роках, мають те значення, що виявляють, наскільки московським шовіністам вдалося осягнути іхню злочинну ціль. При цьому треба зняти під увагу, що Симоненко все своє життя перебував в умовинах цього жахливого московського наступу.

Василь Симоненко заставляється досить мало над проблемою суті буття. Він визнав, що буття існує, бо людина має зможу це ствердити*). Пізнаючи буття, людина не пізнала ще повного — досконалого буття, а тому вона мусить також вірити в не пізнану ще правду. Отже, людина — а тим самим і Симоненко — мусить бути релігійною істотою**). Релігійні міркування привели Симоненка до переконання про існування неспричиненої первопричини всього буття — Бога.

Паралельно з цим філософські міркування потвердили й скріпили погляд Симоненка про існування нематеріального буття. Він прийшов до переконання, що буття є двох родів: матеріальне й нематеріальне. Цю думку знаходимо у вірші „Я чую у ночі осінні”: „Вростає туге коріння у землю гливку із ніг... Вростає у небо високе...” А далі: „І чую: пульсують соки у тілі моє з землі. Зі мною говорять могили...” (Усі наведення з книжки „Берег чекань”. Нью Йорк, Пролог, 1965, ст. 100). „Земля” і „тіло” висловлюють матеріальне буття, а „небо” й „могили” — нематеріальне, духове буття. З певністю можна висновувати, що в онтологічному порядку Симоненко ставив нематеріальне буття вище від матеріального тому, що немате-

ріальнє буття є необмежене або більше досконале, ніж матеріальне, яке є обмежене, бо чим буття досконаліше, тим воно менше обмежене. На жаль, крім визначення суті буття, Симоненко не заставляється над іншими проблемами буття, а більшу увагу звернув на його прояви, на світ.

Симоненко вважав, що існують певні, кимсь встановлені закони істини, згідно з якими світ функціонує. Цей погляд помічаємо у вірші „Завірюха”: „Чомусь туманом стелються істини одвічні і нудні” (ст. 115). Також у вірші „Де раз ви, кати” відмічений цей погляд: „Під сонцем вічності древнє й молодіс його жорстока й лагідна душа” (ст. 104). Цей погляд гармонізує з Симоненковим твердженням про існування Творця всього буття, який є володарем над ним, а тому створене буття не може існувати безцільно, безпляново, хаотично.

Великим дивом для Симоненка була проблема проявів буття. У вірші „Світ який” він писав: „Світ який — мереживо казкове! Світ який — ні краю, ні кінця!... Світе мій гучний, мільйонноокий...” (ст. 95). Отже, буття проявляється у великій кількості різних можливостей. Світ не може бути скоплений у кілька спекулятивних догм. Світ багатий на різноманітність. Він величезний і не легко скопити його людському розумові. Прояви буття — це велике диво!

Одним з проявів буття є контраст між існуванням пасивним-статичним і активним-динамічним. Цей контраст Симоненко висловив слівами: „Тиша і грім” і в поемі під цим же заголовком.

З цих двох аспектів існування, пасивності й активності, складається — на думку Симоненка — життя, над суттю і ціллю якого він довго заставляється. Як виходить з його „Щоденника”, він вважав, що існує два роди життя — пасивне і активне: або „щасливий той, хто хоче мало від життя — він ніколи не розчаровується в ньому”, або життя того, кого „мозок, здатний породжувати мислі, не здатний зробити його власника щасливим” (ст. 179). Симоненко воліє другий спосіб життя: „На світі той

*) Див. мою статтю „Василь Симоненко про пізнання правди”. „Вісник” за січень 1968 р.

**) Див. мою статтю „Християнські погляди Василя Симоненка”. „Вісник” за липень-серпень 1968 р.

Лев Шанковський

БОЛЬШЕВИКИ ПРО УПА

(З серії: Ворожі свідчення про УПА)
(Продовження)

У розшуках нових „опікунів” для ОУН-УПА

Лінія пропаганди, що пов’язувала ОУН-УПА з гітлерівцями і називала український визвольний рух „німецькою агентурою”, цілком вкладалася у відвічну, традиційну „схему” московських імперіалістів, які завжди представляли українську визвольну боротьбу як продукт чужожемних „інтриг”, залежно від своєї потреби турецьких, шведських, польських чи австро-німецьких. Озброєні „передовою” марксо-ленінською теорією, новітні большевицькі чорносотенці своїм криком про „агентурне” пов’язання ОУН-УПА з гітлерівською Німеччиною нічого нового не видумали, а тільки пішли слідами своїх царських попередників, отже слідами тієї „зграї”, про яку Ленін писав, що вона „ганьбить нашу великоруську гідність” („Про національну гордість великоросів”). Але вони не турбувались також фактом, що боротьба ОУН-УПА цілком вкладається у марксистське визначення справедливих „національно-визвольних” воєн, які стали основною частиною історичного процесу в нашу атомову епоху. Це було причиною, чому підпільні публіцисти ОУН-УПА вказували на факт, що боротьба ОУН-УПА є яскравим прикладом справедливої „національно-визвольної” війни, в якій прогресивно-революційні сили українського народу ведуть боротьбу проти реакційного національного гніту та колоніяльної експлуатації українського народу комуністичною Москвою. Від себе можемо додати, що боротьба ОУН-УПА доказала перед цілим світом, що така справедлива „національно-визвольна” війна проти національного поневолення і колоніяльної експлуатації не мусить бути комуністичним монополем.

Все ж таки, після закінчення війни в Європі, лінія агентурного пов’язування ОУН-УПА з гітлерівцями почала втрачати свій глузд. Кожному стало ясно, що з повним розгромом гітлерівської Німеччини повинна була зникнути і їх „агентура” на Україні. Коли ж, позбавлені свого „хозяїна”, „українсько-німецькі націоналіс-

ти” не тільки що не зникли, але й ще продовжували збройну боротьбу, перед московсько-большевицьким агітпропом стало невідкладне завдання — знайти нового „хозяїна” для ОУН-УПА і викрити нові „агентурні пов’язання”, що нібито уможливлюють боротьбу в нових умовах.

Такого „хозяїна” треба було негайно знайти з внутрішніх та зовнішніх причин. Збройна боротьба ОУН-УПА дуже ускладнювала внутрішню ситуацію СССР, зокрема „відбудову сільського господарства та проведення соціалістичних перетворень у західніх областях України”, до чого, зрештою, признаються самі большевики¹³³). Але в попередньому розділі ми показали, що збройна боротьба ОУН-УПА ускладнила також сталінські пляни „покарання” українського народу за „зраду у вітчизняній війні”, дармащо впродовж усього 1946 року проведено дуже дбайливу й послідовну підготову до виконання цих плянів (ліквідація Української Католицької Церкви, кампанія проти Грушевського та його „школи”, чистка української літератури, літературознавства, мистецтва, архітектури, музики, фільму, атака на інститути Академії Наук УССР), яка показувала, що на початку виконання пляну буде величезний погром української культури. До речі, одночасно з цією ідеологічною підготовою, в Україні відбувалася широка чистка партійного апарату і масове усування партійних та державних керівників, які мали зв’язок з населенням, призначеним для погromу¹³⁴).

¹³³) Академія Наук Української РСР, Історія Української РСР. Том II. Видавництво „Наукова Думка”, Київ 1967, ст. 579-580. Також: А. В. Санцевич, Проблеми історії України післявоєнного періоду в радянській історіографії. Видавництво „Наукова Думка”, Київ 1967, ст. 168-170.

¹³⁴) Про розміри тієї чистки повідомив у своєму звіті Хрущов: За півтора року змінено коло половини основних керівників працівників. Секретарів райкомів партії змінено 38%, голів виконкомів райрад — 64%, директорів МТС — дві третини. В Сумській області змінено

1947), *Мин. інтропія та кримінальна практика* ССР, том II, ст. 562.
нома 120,000 один. (Там же). *Міжнародні відносини* 1947.
(ст. 57). В 1948 появився докторантський альманах *Західні від-*

відомості. У цьому підсумку відзначається збільшення обсягу дослідження, які проводилися в університетах та інститутах, а також в наукових та професійних організаціях. У цій редакції було опубліковано понад 500 статей та рецензій, які засвітилися в державних та міжнародних наукових конференціях та засіданнях Академії наук СРСР, Академії наук УРСР, Академії наук України, Академії наук Білорусі та інших. Альманах мав широкий науковий та методичний характер, відображаючи результати дослідження в розширеному варіанті. Він був виданий у двох виданнях: «Історичні проблеми та методика їх вивчення» та «Історичні проблеми та методика їх вивчення».

В 1948 році вийшло додаткове видання — «Історичні проблеми та методика їх вивчення» (500 сторінок), яке містило 120 статей та рецензій, а також 120 рецензій та рецензій на 120 статей. Виданням було опубліковано понад 500 статей та рецензій, які засвітилися в державних та міжнародних наукових конференціях та засіданнях Академії наук СРСР, Академії наук УРСР, Академії наук України, Академії наук Білорусі та інших. Альманах мав широкий науковий та методичний характер, відображаючи результати дослідження в розширеному варіанті. Він був виданий у двох виданнях: «Історичні проблеми та методика їх вивчення» та «Історичні проблеми та методика їх вивчення».

В 1948 році вийшло додаткове видання — «Історичні проблеми та методика їх вивчення» (500 сторінок), яке містило 120 статей та рецензій, а також 120 рецензій на 120 статей. Виданням було опубліковано понад 500 статей та рецензій, які засвітилися в державних та міжнародних наукових конференціях та засіданнях Академії наук СРСР, Академії наук УРСР, Академії наук України, Академії наук Білорусі та інших. Альманах мав широкий науковий та методичний характер, відображаючи результати дослідження в розширеному варіанті. Він був виданий у двох виданнях: «Історичні проблеми та методика їх вивчення» та «Історичні проблеми та методика їх вивчення».

В 1948 році вийшло додаткове видання — «Історичні проблеми та методика їх вивчення» (500 сторінок), яке містило 120 статей та рецензій, а також 120 рецензій на 120 статей. Виданням було опубліковано понад 500 статей та рецензій, які засвітилися в державних та міжнародних наукових конференціях та засіданнях Академії наук СРСР, Академії наук УРСР, Академії наук України, Академії наук Білорусі та інших. Альманах мав широкий науковий та методичний характер, відображаючи результати дослідження в розширеному варіанті. Він був виданий у двох виданнях: «Історичні проблеми та методика їх вивчення» та «Історичні проблеми та методика їх вивчення».

колгоспний врожай і ввесь врожай із присадибних ділянок. На Україні могла розігратись чергова страхітлива голодова драма, але тим разом, на щастя, порятунок був на Західній Україні. Колгоспники з центральних і східніх земель України, а навіть з центральних та приволзьких областей рушили походом на західноукраїнські землі шукати там цього порятунку¹³⁷⁾.

І так уже восени 1946 року в Західну Україну пішли десятки, а то й сотні тисяч людей за хлібом. Ішли чоловіки в силі віку, діди, бабусі, жінки, підлітки й діти. Ішли, не зважаючи на різні перешкоди збоку „рідної” влади, яка до своїх голодуючих громадян відносилася цілком так, як у 1941-1942 рр. гітлерівські окупанти до голодуючого українського населення Прикарпаття, що також шукало порятунку в хлібородних районах України. Весною 1947 р. цей рух колгоспників мас на Захід збільшився. Не було такої сили, що могла б була його затримати.

Цілком зрозуміло, що в тій ситуації ОУН і УПА вирішили перевести широку акцію допомоги голодуючим з ЦУЗ і СУЗ. Тож у той час села Західної України були обліплени відзовами, закликами, гаслами, що закликали допомагати голодуючим наддніпрянським братам так, як 5 років перед тим закликали допомагати голодуючим братам із Прикарпаття. І так, як тоді, західноукраїнське населення прекрасно зрозуміло, про що йдеться, і свою допомогу подало. Воно наділяло прибуваючих братів збіжжям, картоплею, овочами, яриною, приймало їх на ночівлю, перетримувало дітей, виступало проти гарнізонників, які забирали в голодуючих закуплені, зароблені чи випрошені продукти. Все це справляло на приїжджих велике враження, яке посилювали особисті зустрічі з

137) Цього року пощастило мені зробити звукозапис оповідання кол. колгоспниці з Воронізької області (українки), яка двічі з дочкою ходила з Богучара на „Западну” до „бандерівців” за збіжжям. Мандрівка ця, повна цікавих пригод та зворушливих моментів, могла б стати канвою для прекрасної повісті, але, на жаль, згідно з рекомендаціями на одному літературному з'їзді, такими темами (УПА, концентраційні табори, мандрівки до „бандерівців” за збіжжям) не треба емігрантським письменникам займатися. Дивна це річ, але правдива.

озброєними повстанцями та розмови з ними. І тому вагу всього того, що сталося пам’ятної осені 1946 року та на переднівку 1947 року і що мало вплив на ріст революційних настроїв серед широких українських мас усіх земель України, ніяк применшувати не можна. Ця пам’ятна зустріч матиме ще свій резонанс у майбутньому¹³⁸⁾.

Такі були факти внутрішньої ситуації ССРР на фронті боротьби проти „українських буржуазних націоналістів”. Про боротьбу ОУН-УПА стало несподівано відомо по всій Україні і поза нею, і цей факт ставив московсько-большевицький агіатор перед завдання поборювати УПА вже у всесоюзних маштабах. Звичайно, для цього в середині 1947 року не вистачало вже зовсім казки про агентурне пов’язання з гітлерівськими окупантами.

Водночас із поширенням вісток про боротьбу ОУН-УПА по ССРР, про боротьбу ОУН-УПА стало відомо в країнах Західної Європи. Боротьба ОУН-УПА поза лінією Керзона, успішні рейди УПА на Словаччині в 1945-1946 роках, прогнання польських залог із Лемківщини на територію Чехо-Словаччини, договорення про демаркаційну лінію й військову співпрацю між ГК УПА та Головною Командою польської під-

138) Важко говорити про розмір допомоги, яку подала Західна Україна голодуючим братам ЦУЗ і СУЗ. Голодуючих большевицькі загороджувальні відділи не допускали на Закарпаття. З інших областей Західної України найбільше голодуючі відвідували Тернопільську, Волинську та Рівенську області, а також східні райони Львівської області. За даними Проводу ОУН Подільського краю (Тернопільська область) 3,5 мільйона колгоспників відвідало область, де отримало 1,850 тис. центнерів збіжжя, не рахуючи інших харчів. Подібних даних з Волині немає, але слід припускати, що у Волинській та Рівенській областях розмір допомоги був не менший. Большевицька література признає, що в році „засухи” „із східних районів України приїжджають за хлібом чимало колгоспників” і що цим пізніше „українські буржуазні націоналісти скористалися в своїй антиколгоспній агітації”. Див. І. Х. Сас, назв. праця, ст. 105. Подібно рефериють справу також історики колективізації у західніх областях України: М. К. Івасюта, Нарис колективізації на Тернопільщині, Київ 1958, ст. 90; його ж Нариси історії колгоспного будівництва в західніх областях Української РСР, Київ 1962, ст. 112; В. П. Столяренко, Соціалістичні перетворення сільського господарства на Волині (1944-1950), Київ 1958, ст. 90; В. Маланчук, Торжество ленінської національної політики, Львів 1963, ст. 483-490.

пільної організації „Вольносьць і Неподлеглосьць” (ВІН — утворений з неуявленіх формаций кол. Армії Крайової — АК) 18 травня 1946 року, заключення потрійного пакту СССР. Польщі та Чехо-Словаччини (проголошене польським міністерством закордонних справ, Зигмунтом Модзелевським, 7 травня 1947 року в комісії закордонних справ польського сейму і передане пресовими агентствами до відома світу 11-12 травня) — все це були події, що звернули на себе увагу закордонних кореспондентів, акредитованих у Празі та Варшаві.

Деякі з цих кореспондентів поїхали на терен дій УПА, щоб зібрати про неї потрібні відомості. Все, що їм подали офіційні інформатори із СССР, Польщі та Чехо-Словаччини, були казки, мовляв, у стику кордонів тих трьох країн діє „армія фашистських опирів”, що складається з розбитих „еесесовців, власовців та українських гітлерівських колаборантів”, які не мають де подітися і продовжують розплачливу партизанську боротьбу, знаючи, що їх чекає кара за „злочини”, поповнені за гітлерівської окупації. Очевидно, закордонні кореспонденти не вдоволялися офіційними поясненнями: вони збиралі вістки від населення, а дехто навіть проправився в стан УПА і зібрав деякі вістки від її старшин. Відомо про відмовлення акредитації британському журналістові, який нав'язав контакти з УПА¹³⁹⁾.

¹³⁹⁾ З Варшави польський комуністичний уряд видавав кореспондента лондонської газети „Сандей Таймс”, Дорека Сельбі за те, що 4 і 5 серпня 1946 року мав зустріч з представниками ВІН’у та УПА. На судах керівників ВІН’у в Любліні та в Кракові в 1947-1948 рр. прокуратура обвинувачувала керівників польського підпілля в тому, що вони цю зустріч зайніціювали і зорганізували. З інших кореспонденцій закордонних журналістів віходить, що вони бачили бійців підпільної армії й отримали від них інформації. Найбільше таких кореспонденцій зустрілося в західнонімецькій та американській пресі в квітні-травні 1946 р., а також у березні-червні 1947 року. Загибель віце-міністра оборони Польщі, ген. Кароля Свєрщевського-Бальтера 28 березня 1947 р. широко коментувала закордонна преса, бо особа цього генерала була відомою з громадянської війни в Іспанії. Також великий рейд „під зону” був широко коментований у закордонній пресі, при чому слід зазначити, що некомуністичні чеські партії вимагали від уряду, щоб вільно пропустив відділи УПА до Німеччини. Орган націонал-соціалістичної партії (партія през. Бенеша), „Свободне Слово” з 24 липня 1947 р. ви-

О. Керг

ДУМКИ ПРО ЛІТЕРАТУРУ

Література, як і доля народу, переходить періоди своєго піднесення і свого упадку. Але ніколи не перестає вона бути несхібним засобом для ствердження ідентичності народу. Вона — гостра зброя у холодній війні з ворогом, який народ цей заперечує. У випадку, коли збройний спротив, дипломатичні і політичні заходи виключені — література залишається останньою дошкою порятунку. Вона, як пасивний спротив, ефективний засіб для оборони права на життя. У нашій дійсності література мала особливе значення може тому, що ми — „нація поетів”, чи тому, що наша культура багата і давня. Поет Шашкевич пробудив австрійську провінцію до національного життя, з „Кобзарем” на серці гинули козаки національної армії, а слова Василя Симоненка зогрівають і тих емігрантів, які забули про причини нашого ісходу і бажають відмежуватися від усіх справ, зв’язаних з батьківчиною.

Власне Симоненко! З цього імені й починається друге відродження в двадцятому столітті, друге після „відродження країни”, що його так гаряче привітав Олесь, а з ним і Тичина „Соняшними клярнетами”.

Після „Соняшних клярнетів” нестримною лявою плили нові імена, нові твори. Література двадцятих років дала широкий вахляр стилів, оригінальні ідеї, субстрат для нового театру і — понад три сотні жертв. Фізична ліквідація цілого покоління письменників, філософів, мистців та учених була страшною пересторогою нащадкам. Це була кляпа на уста, початок нового цілковитого упадку.

Коли на місце Валліте, неоклясиків, футурістів, неоромантиків і символістів прийшов антилітературний Гогольковський соцреалізм, тоді, впарі з упадком літератури, здавалося, вмерла душа народу, бо разом з бездарністю нікчем та їхніх творів пішли в хід яничарство, підлабузництво, донощицтво та самоліквідація, які мала підготувати грунт повній русифікації. Здавалося, що вдається нарешті Москві виховати собі отару покірних одописців з лав яничар та самоліквідаторів, із завданням заперечити українську культуру, зневажити та перекрутити історію, виклясти мрії про вільне існування українського народу. Москва могла тріумфувати, бачивши на своїй службі десятки галанів і дмитер-

магав вільного проходу для УПА. Головним редактором цього органу був тоді п. Іван Гербен, кол. чільний діяч чеського протигітлерівського резистансу, редактор підпільного журналу „В Бой” та пізніший в’язень концентраційного табору в Саксенгаузені. Про інші подробиці див. Лев Шанковський, „Дії УПА і українського збройного підпілля на терені Перемищіні”, Перемишль Західній бастіон України, Нью Йорк-Філадельфія, 1961, Перемиський видавничий комітет, ст. 180-209.

(Далі буде)

ків, могла, викинувши минуле і розстрілявши сучасне, будувати „пролетарський рай” в духовій пустелі.

Але природа не виносить порожнечі. Війна, контакти з народами середньої Європи і врешті зв'язки з вільним світом виростили нове покоління. Воно, загартоване в боях, збайдужіле до безнастannого терору, імунізувалося проти звірячого страху.

Не помилмося, коли назовемо першим відважним тих часів колишнього комсомольця і пізнішого повстанця Йосипа Позичанюка, що став політичним виховником в Українській Повстанській Армії, її бардом, символом відродженого козацького племені, яке „вічі сміялося смерті”!

У ті апокаліптичні роки з одного й з другого боку стояло молоде українське покоління: і ті, що були панами зеленого лісу, і ті, що в рядах червоної армії змушені були воювати. Зброя в руках визволила з духового рабства і породила струмінь свіжої творчості, таїкої далекої від солодких од тиранам. Ця творчість оцінила геройку і зневажила боягутство та лицемірство партійних паразитів. Українська література устами деяких романістів розвинула новий напрям — на місце підсолодженому натуралізмові горьковської рецепти експресивну речевість. Батьком його був Юрій Яновський. Ці автори славлять людину одчайдушну, з відкритими очима, по-молодечому буйну, що готова до героїчного чину, на найвищу посвяту. Жах світової війни на українській землі нотують нові письменники, що пишуть про нову, сильну людину, якої не змела ні чевона ні брунатна зараза.

Після „Людини і зброї” Олеся Гончара, здавалося, простелився шлях для молодших письменників до літературних висот. Молоді автори не знали страху. Це були діти советських громадян, колгоспників, робітників, воєнних інвалідів. Їхнє життя в порівнянні з життям батьків у часах єжовщини, голоду, кривавої сталінщини було значно легше. І вони вхопилися за со-ломинку тієї полегші, щоб з-під їхніх крилатих пер попливли твори непроминальної літературної вартості. Вони писали так, як пишуть велиki, щирі й свідомі своєї вартості письменники — так, як писав Тютюнік своє оповідання „Смерть кавалера”. Їхні твори вільним народам принесли б славу.

З їхньої творчості можна навести десятки прикладів мужності й щирості. І ми радіємо, що ці твори, як колись пісні Лесі Українки, гальванізують розкладену русифікацією підсоветську інтелігенцію, повертають „гарбузові душі та відгодовані серця” на еміграції, мовляв Вінграновський, до української „турбуточої справи”.

Вони стали живлющою водою для еміграційних си-баритів, вони пригадали властивий сенс нашої далекої мандрівки в світ, вони пробудили здоровий інстинкт супроти „двох батьківщин” тут і „двох рідних мов” там. Вони зціліли наші душі, а самі наповнюють тюрми, божевільні, концтабори, вмирають таємничою смертю на порозі життя, бож в Україні „в'язниці гостинні, як могли, вибирають вільних”...

А що ж з тієї мужності та щирості масмо на емігра-

ції? І ці поети, що живуть і пишуть у вільному світі, вирошли не так собі зневечев’я: вони теж росли у восині часи, вони чули і знають про УПА, що просвічувала шлях серед темної пустелі страху та зневіри. І слова поетів-шестидесятників знайомі тим, що вийшли на еміграцію! На жаль, вони затратилися, загубилися в нікчемній метушні. Особливо покоління середніх років обережне й практичне. А що вже т. зв. Ньюйоркська група — модерністи, які марнують час на переспівування чужих пісень, шукаючи собі вчителів навіть серед порнографів. В їхній „поезії” проскрибовані слова: Україна, воля, народ, боротьба, рідний край, душа, боце, за їхніми висловами, партійна ідеологія, упівська тематика! Очевидно, на творчості Ньюйоркської групи світ не сходиться, і слід на це явище дивитись як на проминальну манію добре відгодованих людей. Сьогодні ще не видно на еміграційному видноколі поетів, що могли би заступити померлих великих: Осьмачку, Клена, Маланюка, але не сміємо поминути великої Оксани Лятуринської, замовчованої в тріскотняві „модерніх буднів”, слід було б виявити щиріше зацікавлення романістом М. Лазорським. І молодші поети та прозаїки чекають на нашу відзвіність. Лежать у течії історичні романи Юрія Тиса, автора унікального „Коногопу”, незабаром появляться поезії Володимира Гаврилюка — поета і маляра. Твори Леоніда Полтави, Ганни Черінь, Алли Коссовської, Ольги Лубської не „патріотичні вірші на окázію”, а твори свідомих своєї місії письменників-патріотів. Не часто чуємо про поетесу Лярису Муріович, а вона заслуговує на нашу увагу. Перлини лірики й іскристого гумору появляють байки Івана Манила, а поезії Буряківця можуть задовольнити й вибагливого читача. Незабаром вийде друком збірка поезій Міри Гармаш, що слід нам тепло привітати. Ми віримо, що й в наші часи ростуть нові Маланюки, які запа-люватимуть у наших душах святі вогні.

ПІДТРИМУЙМО НАШІ РАДІОВИСИЛАННЯ!

Проблема українських радіовисилань через мадридське радіо — одна з найважливіших справ під сучасну пору. Мусимо їх поставити на найвищому рівні. Але на це треба фондів. Від українського громадянства, і тільки від нього, залежить, як ми використаємо цю велику нагоду. На таку ціль мусять знайтися гроші!

Усвідомляючи собі важу справи, „Українське Видавництво” в Мюнхені постановило дати ініціативу до широких збірок на фонд тих радіовисилань. Воно згуртувало групу людей, яка жертвово підтримує українські передавання з Мадриду. Ці зусилля мусять знайти матеріальну підтримку нашого громадянства у вільному світі.

Пожертви складати на банкове кonto „Українського Видавництва” в Мюнхені:

Konto Nr. 567002
Bayerische Vereinsbank,
München, Deutschland.

ДЕЛЕГАЦІЯ ОУВФ У ВЕРХОВНОГО АРХИЄПІСКОПА

В понеділок 22 липня ц. р. Верховний Архиєпископ Кардинал Кир Йосиф прийняв у Філадельфії, у парафіяльному домі, на окремій авдіснції делегацію представників Центральних Установ, Організацій і Товариств Українського Визвольного Фронту в ЗСА.

Голова Головної Управи ООЧСУ Іван Винник привітав Іх Блаженство Верховного Архиєпископа в імені всього членства Організацій Українського Визвольного Фронту в ЗСА і з'ясував багатобічну працю, яку ведуть ці організації серед української громади і в американському середовищі.

Після привіту та інформації мгра І. Винника, присутні інформували про окремі діяння праці. Верховний Архиєпископ подякував за привітання і висловив призначення за працю, яку проводять Організації Українського Визвольного Фронту на славу Божу та добро українського народу.

Розмова тривала 45 хвилин, бо того ж дня Блаженніший Верховний Архиєпископ разом з Митрополитом Амвросієм були запрошені до Кардинала Кроля.

Нижче спільна фотографія Верховного Архиєпископа з делегатами ОУВФ в ЗСА.

Перший ряд зліва направо: ред. Ігнат Вілинський, Іван Винник — голова ГУ ООЧСУ, Верховний Архиєпископ Йосиф Кардинал Сліпий, Митрополит Амвросій Сенишин, пор. Лев Футала, М. Грицков'ян — голова ГУ Т-ва УПА. Другий ряд зліва направо: мгр Євген Гановський — голова ГУ СУМА, Уляна Целевич — голова ГУ ОЖ ОЧСУ, Михайло Ковальчин, Володимир Мазур, інж. Богдан Кульчицький — голова ГУ ТУСМ, о. монс. Марусин — секретар Верховного Архиєпископа, сот. Микола Фріз-Вернигора.

ПЕРВОІСРАРХ НА СУМІВСЬКІЙ ОСЕЛІ В ЕЛЕНВІЛЛІ

Це направду був свяtkовий день, четвер 8 серпня 1968 року. Безперервним ланцюгом прибували на оселю авта і автобуси вщерть повні молоддю і її батьками.

Управа табору включила в таборову систему приїжджаючих, адміністраційний апарат обслуговував чи-セルних гостей, а порядкова служба заздалегідь все уточнювала, щоб не допустити до будь-якого замішання в останній хвилині.

Прибуття Кардинала Йосифа Слінного сподівалися десь коло 2-ої години. Лави сумівців уже чекали біля вітальної брами, де члени головних Управ Організацій Визвольного Фронту мали, разом з молоддю, привітати Достойного Гостя. На жаль, прийшло телефонічне повідомлення з Гантеру, що Кардинал приїде на яких півтори години пізніше.

Лави молоді відійшли на відпочинок. Старші терпеливо чекали.

Година 3.30, всі вже знову стоять впорядковано біля брами. Представники англомовної преси з Еленвіллем і Міддлстону збирають інформації. Вони довідались про приїзд Кардинала із місцевих часописів.

Заворушився народ, виструнчилися лави сумівців в одностроях, коли пролунали слова: „Ідути, ідути”, і кілька авт, в асистті американської поліції і наших дівізійників, звернули на дорогу в табір. В насиченому напругою і чеканням повітрі пролунало громке „Слава, слава!” — і з авт стали висідати: Кардинал Йосиф, єпископ Йосиф Шмондюк, о. шамбелян Маруєн, о. шамбелян Монастирський, о. Гузар, духовий опікун сумівської оселі...

Трос сумівців із хлібом і сіллю, по давньому звичаю, привітали Верховного Архиєрея, удостоївшись його поцілунка. З коротким словом привіту звернувся до Гостя голова ГУ СУМА мігр Е. Гановський. Над їхніми головами майорить великий напис золотими буквами на синьому тлі: „Вітай нам, Верховний Архиєрео!”.

Кардинал із своїм почетом під ескортною сеньйорією СУМА, поміж шпалірами молоді, перейшов до таборової каплиці. Давні, але таке сердечне і насторове „Щед Твою милость прибігаєм, Богородице Діво” пролунало, підхоплене сотками зворушених голосін. Між ними був той, хто 18 років карався па Сибіру за народ і Церкву; хто став символом незламності українського духа.

По вступній молитві, Кардинал переїхав під пам'ятник Героїв, що дивиться з гори на табір і околицю.

Пролунали слова команди. Рої звітували про свій стан обозним підтаборів хлоців і дівчат, обозні — бунчужному, бунчужний — комендантів, а комендант — Верховному Архиєреєві: „859 плюс один готові на Ваш інаказ!” Коло 2.800 батьків і гостей придивлялися таборовій церемонії.

Розпочалася дефіляда. Десятки ірапорів, під звуки сумівської оркестри з Бонфало, склонившись, пройшли перед Верховним Архиєпископом, що стояв на трибуні. Далі маршували лави сумівської молоді: молодші і старші юнацькі та юнацькі. Кардинал радісно усміхав-

ся. Оркестра замкнула дефіляду. Верховний Архиєпископ зі своїм почетом в супроводі сумівців-сеньйорів зійшов із трибуни.

Оглянувши табір, Кардинал із членами головних Управ Організацій Визвольного Фронту, командою табору і представниками юнацтва пішов до таборової ідалyni.

Перекуска почалася молитвою. Господарем був інж. М. Семанишин, член ГУ СУМА. Відспівавши многолітствіс Верховному Архиєресві, запрошенні учасники приступили до перекуски. Але ледве чи їм хотілося їсти, бо вони всі були надто зворушені близькістю Кардинала-Страдника. Чути було тільки тихі завваги: „Чи ви не дуже втомлений?”

Згодом представлено Кардиналові гостей за головним столом. Коротку промову, з'ясовуючи ідеали і практику Організацій Визвольного Фронту, сказав поручник УПА Лев Футала. Зворушилий привіт Кардиналові склав о. Ткачук, духовний опікун сумівців православного віроєновідання. Він попрохав архиєрейського благословенства у Верховного Архиєпископа Української Католицької Церкви і для православної сумівської молоді.

Кардинал пішов на короткий відпочинок до мотелю для гостей — „Іриниці”. Сумівська молодь і численні гости тим часом зібралися перед пам'ятниками Героїв, де віштовано вітари.

Ось знову приїхали авта. Кардинал, єпископ Кир Йосиф і кілька священиків стали в ризах перед вітarem до молебню.

Проповідь кардинала Кир Йосифа була центральною точкою його відвідин на сумівській оселі. Пряяні слухали її з запертым відхідом. А Кардинал закликав молодь остатися вірюю Церкві, закликав добувати знання, щоб найкраще послужити своєї нації. Він закликав молодь бути гордими за свого українського походження. Сльози були в багатьох очах. Молебень закінчено піснею „Боже, вислухай благання”.

Була година 6.30. Відвідини Верховного Архиєпископа добігали кінця. Іще була в програмі мистецька частина. Вона була коротка, але виконана блискучо. Її відкрив танком „Привіт” танцювальний гурток з Нью Йорку. Далі йшли спільна рецитація „В храмі св. Юра” і танець „Гонак”, у виконанні сумівського танцювального гуртка з Ветерфліту.

Під час мистецької програми, за якою Кардинал слідкував з увагою, два маленькі хлопчики, Василько і Любко Лаври, відважно підійшли до Кардинала, щось прошепотіли, поцілували його в руки й так само відважно вернулися в торбу. Зворушеній Кардинал щиро їх розіцілував.

Голова ГУ ОЧСУ І. Винник попрощав Верховного Архиєпископа словами надії, що він в скорому часі засяде на патріаршому престолі і завершить організаційну єдність Української Католицької Церкви. Він передав йому дар любові і пропам'ятну книгу.

Вишкувався шпалір молоді. Високий Гість покидав

В ОКУПОВАНІЙ УКРАЇНІ

ЮВІЛЕЙНА МАКУЛЯТУРА

Українські книгарні й бібліотеки на рідних землях заливає російська шовіністична, комуністично-пропагандистична література, грубі томи творів Маркса, Леніна, брошури з постановами компартії, промовами партійних вожаків тощо. Вся ця література видається масовим тиражем, хоч широкі народні маси її не читають.

Найбільше з'являється на книжковому ринку такої макулятури перед різними большевицькими святами. Радіо-Телеграфне Агентство України (РАТАУ) повідомило, наприклад, що до ювілейних святкувань 50-річчя Комуністичної Партії України різні видавництва України видали цілу серію книжок, брошур і масових бібліотечок. Що ж це за література?

„Нариси історії Комуністичної Партії України” — книжка, в якій історія пофальшована з початку й до кінця. Компартію в Україні, яка ніколи з українським народом, з його прагненнями не мала нічого спільногого, називається в цій „Історії” „передовим загоном українського народу”. Боротьбу українського селянства, робітництва, інтелігенції проти ворожої советської влади, проти російських окупантів-большевиків, збройні змагання українського народу за свою суверенну самостійну державу називається боротьбою „української буржуазії”, українських „реставраторів поміщицько - капіталістичного ладу”...

Видавництво „Наукова Думка” видало книжку під назвою „Ради робітничих депутатів України в 1917 році”, яка з наукою не має нічого спільногого, бо це також збиранина псевдоісторичних матеріалів і фальшивок. Те саме видавництво випустило в трьох томах „Громадянську війну на Україні”. Що являє собою ця макулятура, можна судити вже з того, що пере-

оселило, його прощало грімке „Слава, слава, слава” із соток грудей. Поволі іхала валка авт. Матері і діти припадали до рук Кардинала, що благословив усіх.

Вже западала ніч, на небо виходив місяць. Авта і автобуси один за другим від'їздили із „Сумівки”...

День 8-го серпня 1968 року напевно залишиться в пам'яті приявних на все життя.

М. Ч.

дові національно-революційні збройні сили України, армії Української Народної Республіки, Українських Січових Стрільців та інші військові формування називається тут „буржуазно-націоналістичними бандами”.

Вийшли й такі книжки, як „Історія колективізації сільського господарства Української РСР”, „Історія держави і права Української РСР”, в яких, звичайно, читач не знайде ані на йоту правди про нищення українського селянства, про безправ'я, прикрите вивіскою „соціялістичної законності”.

Це — лише головніші видання з „ювілейної макулятури”. А скільки видано дрібніших! І все це десятками тисяч примірників у той час, коли дітям у школах, а особливо сільських, бракує підручників та зошкітів.

Коли вже мова про ювілейні видання, то переповімо ось отаку байку, надруковану в київській газеті „Культура і Життя” з 30 червня 1968 року. Під час другої світової війни, коли німці відступали з України, вони запалили були село Нові Санжари на Полтавщині. Зайніялась в тім селі й бібліотека. Бібліотекарка кинулася у вогонь рятувати книжки. Що ж вона винесла з вогню, ризикуючи своїм життям? — Твори Карла Маркса і Володимира Леніна! Тепер ці книжки буцімто виставляються на виставці, присвяченій 50-літтю компартії України...

Може хтось із читачів „Культури і Життя” цій байці й повірить. Але якщо справді була така подія в Нових Санжарах, то напевно горіли там твори не Маркса та Леніна, бо їх зразу ж після приходу німців попалили самі місцеві люди.

Петро Кізко

ЧИТАЙТЕ,
ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ,
ПОШИРЮЙТЕ

„ВІСНИК”!

ВІСТИ З БЮРА АБН

Т-во Приятелів Поневолених Народів у Японії

Заходами проф. д-ра Й. Кітаоки постало в Японії товариство Приятелів Поневолених Народів. Це товариство опублікувало в японській пресі комунікат, в якому на першому місці між поневоленими народами згадується Україну. Товариство задекларувало свою підтримку визвольній боротьбі поневолених Росією народів і закликає японське суспільство відзначати 15-21 липня пам'ять тих, що перебувають у неволі, та організувати моральну допомогу для їх визволення.

Аргентинці в обороні України

Південноамериканська організація ФАЕДА з осідком в Аргентині присвятила ціле число свого періодичного видання з 3 квітня Україні, зокрема українській інтелігенції, яка карається в російських концетраційних таборах. В цьому бюллетені вміщена редакційна стаття про ситуацію в Україні, подано життєпис і лист Юрія Шухевича, життєписи кількох українських в'язнів, за-проторених до Мордовії, документацію про мордовський концетраційний табір в Дубровно.

НАША МОЛОДЬ ПЕРЕД СОВСТЬСЬКОЮ АМБАСАДОЮ В ЛОНДОНІ

7-го серпня ц. р. мешканці Лондону, що живуть в дільниці, де міститься большевицька амбасада, були свідками незвичайної події. Понад три сотні українських хлопців і дівчат явились під амбасаду, щоб за-протестувати проти переслідування українського народу, терору і ув'язнень українських письменників та патріотичної молоді.

Амбасаду оточила поліція, проте юнаки й дівчата продержлися під самий будинок і почали камінням розбивати вікна. Демонстранти скинули й спалили совєтський прапор і вивісили український національний прапор, співаючи національний гімн. На місці прибула кінна поліція, але демонстранти не дали себе залякати. Багато юнаків зазнало в сутічках незначних поранень, а одного юнака з Бельгії мусили відвезти до шпиталю. Поліція арештувала 17 демонстрантів, але пізніше їх звільнила.

Про українську демонстрацію в Лондоні з симпатіями заговорили газети „Дейлі Гералд“, „Дейлі Мірор“, „Скетч“ і т. д., заговорили телевізія та радіовисильня. Одна радіовисильня запросила п. Богданюка дати інтерв’ю. Розмова велася в студії на тлі стіни, на якій висів трибуз.

Делегація СУМ ще того самого дня передала прем’єрові Вільсонові протестаційного листа проти злочинної політики москаль в Україні, вимагаючи відповідних кроків збоку Великобританії. Представники советської

амбасади явились на скаргу до міністерства закордонних справ.

Інформували про цю демонстрацію радіо і телевізія в Німеччині, Австрії, американська радіовисильня, радіо „Вільна Европа“ та ін.

УКРАЇНЦІ ДОПОМОГЛИ ЧЕХАМ

24-го серпня відбулася у Вашингтоні біля большевицької амбасади протестаційна демонстрація чехословакських товариств проти московської окупації Чехо-Словаччини. Демонстрація була виявом солідарності з окупованими чеськими і словацькими народами.

Організації УВФронту в Вашингтоні тісно співпрацювали з чехословаками в підготові і переведенні цього виступу.

Похід очолював голова чехословакської громади в Вашингтоні д-р М. Нойман. Чехословакський прапор був обведений чорною стяжкою.

З цієї нагоди Відділ ООЧСУ в Вашингтоні приготував друковані повідомлення, які роздано в часі демонстрації, а також вислано до редакцій американських часописів. В повідомленні звернено увагу на історичний російський імперіалізм, поневолені неросійські народи СССР та відсутність визвольної політики в країнах вільного світу супроти цих народів.

Д-р Нойман і д-р Петер Зенкл, віце-прем’єр чехословакського уряду в 1945-48 рр., висловили подяку українській групі за поміч. „Вашингтон Дейлі Ньюз“ вмістив лист п. В. Маєвського, голови Відділу ООЧСУ, в справі агресії на Чехо-Словаччину.

ПОЛІТИЧНЕ ВІЧЕ В ЙОНКЕРСІ

22 березня ц. р. Відділ ООЧСУ в Йонкерсі скликав політичне віче, на яке запросив доповідачів п-ні Уляну Целевич з Шикаго і д-ра Миколу Чировського з Ньюарку. Віче відкрив голова Відділу м-р Еміль Стрийський.

Громадянство Йонкерсу вперше мало нагоду вітати у себе голову Жіночої Організації ОЧСУ У. Целевич, яка розповіла про події на рідних землях і про роль української жінки на чужині. „Щоб рятувати нашу молоде покоління, — закінчила свою доповідь прелегентка, — ми, матері, повинні виховувати наших дітей у здоровому патріотичному дусі“.

Д-р Микола Чировський, член ГУ ООЧСУ, представив широкий образ України, де відважні молоді інтелектуалісти, наражаючи своє життя на найбільші небезпеки, борються за потоптані права свого народу.

Резолюції з протестом проти переслідування українських патріотів схвалено одноголосно.

О. Ж.

С К Л А Д А Й Т Е Н А П Р Е С - Ф О Н Д В І С Н И К А !

СВІТОВА РАДА ЦЕРКОВІ УКРАЇНА

4-20 липня ц. р. відбулася в Упсалі, в Швеції IV асамблея Світової Ради Церков, організації, що постала в 1948 році в Амстердамі. Членами СРЦ є 223 Церкви з більше як ста країн. В асамблей в Упсалі взяли участь 800 делегатів, 2.200 дорадників та урядовців і 800 кореспондентів.

Понад 150 делегатів представляли легальні церковні установи СССР та інших комуністичних держав. За винятком балтійців не було нікого з церковних кругів поневолених комунізмом народів. Цей факт свідчить про те, яку велику увагу Москва приділяє цій світовій не-католицькій організації з метою інфільтрувати її, обернути на орган розкладу християнства, інструмент ширення дефетизму, паціфізму і русофільства.

Російські делегати запевняли на асамблей, що легально діючі в СССР „Церкви” в повні схвалюють соціально-комуністичний режим, а митрополит Нікодим, голова делегації російської православної Церкви, заявив: „Діялог між християнами і марксистами неможливий з ідеологічної точки зору, але, якщо під діялом розуміти співпрацю задля справедливості і миру — тоді є він не лише можливий, але й вже проводиться в моїй країні”. Константин Елісейчик, керівник російської баптистської делегації, стверджив, що „в Советськім Союзі християнські групи користуються повною свободою”.

На жаль, всі ці фальшиві ствердження московських висланців здобувають прихильне вухо численних християнських груп на Заході, які виходять із засади „кого влада, того й релігія” і „краще бути червоним, ніж мертвим”.

Єдину акцію проти фальшивників правди провів у Швеції український націоналістичний рух спільно з АВН. Екзарх українців-католиків в Німеччині, преосвящений єпископ Платон Корниляк дав для цієї справи велику кількість літератури про українську Церкву, а видавництво „Україне” передало 100 примірників брошури про знищення Української Автокефальної Православної Церкви. Крім того, делегація АВН привезла ще багато матеріалів французькою, англійською та німецькою мовами.

У Стокгольмі 14-го липня відбулася спільно зі шведськими організаціями Юнікоміте і Демократичний Альянс пресова конференція, присвячена асамблей СРЦ, на якій головним промовцем був представник АВН мігр А. Ведрій. Сенсацію викликав представлений ним список 230 українців, засланих за їх релігійні переконання до концтаборів Мордовії. Кілька кореспондентів відразу просили дати їм цей список. Увагу учасників асамблей звернули документи про більшевицькі заходи зліквидувати Печерську та Почаївську Лаври і славний комплекс будинків Могилянської Академії.

Дуже шкода, що цю важливу нагоду українські церковно-релігійні кола занедбали, не ставши проти більшевицьких вислужників в обороні переслідуваніх і знищених українських Церков.

А. В. В.

ПОДІЇ ВЕЛИКІ І МАЛЕНЬКІ

НЕ НАСТОРОЖУЙМО КГБ

„Діловий Комітет ОДВУ допомоги і оборони в'язнів СССР” почав свою збіркову діяльність „конспіратично”: розіслав 12.000 „довірочних записок” із супровідними листами на всілякі можливі адреси. В далішому тягу комітет розконспірувався, і його акція перестала бути „довірочного”, а голова зрезигнував. Нова управа повідомляє („Укр. Слово” ч. 1390), що зібрано вже 4.000 доларів, що „деякі дороги й засоби допомоги вже провірєні, і вони в ужитку...”; що „з цієї суми вже поважні кошти витрачено на безпосередню допомогу, яку годі оголошувати в пресі”.

Свого часу компетентні чинники міжнародних допомігових організацій офіційно повідомили, що в Москві рішуче відмовилися приймати для політичних в'язнів будь-яку допомогу. То для чого ж насторожувати КГБ „деякими дорогами і засобами”, для чого розголошувати це в пресі?

СКАНДАЛ У БЛАГОРОДНІЙ ФАМІЛІЇ

Один із стовпів російської еміграції, професор одного з університетів ЗСА, Г. Чеботарьов, який роками спеціалізувався в російській та американській пресі на оплюгуванні „розчленителя великої Росії” проф. Л. Добрянського, відвідавши СССР, висловив у газеті „Голос Родини” такі побажання каїбівському „Комітету для культурних зв'язків з співвітчизняниками за кордоном”: „щоб його діяльність дійсно служила справі миру і взаєморозуміння між країнами; щоб цей Комітет „знайшов шляхи до поширення своєї діяльності, надавши їй форми руху в двох напрямах”.

Ньюйоркське „Новое Русское Слово”, в якому Г. Чеботарьов виступає зі своїми україножерними статтями, не знайшло нічого іншого написати, як: „Нас дуже дивує, що проф. Г. П. Чеботарьовуважав за можливе розмовляти з представниками цього брехливого та наклепницького листка і давати йому якісні (?) поради”.

УКРАЇНСЬКИЙ ПОЕТ І РОСІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА

У нещодавно віданій англомовній „Новій католицькій енциклопедії”, в якій між іншими вміщені статті українських авторів — В. Луцєва про І. Франка, М. Коцюбинського, Лесю Українку, д-ра Л. Добрянського „Про комуністичну систему” та ін., знаходимо також українського поета Олега Зусвського, статті якого присвячені... російським літераторам Розанову, Мережковському, Лескову, Гоголю, при чому цього останнього повністю заражовано до російської літератури. Дивна тематика для українського поета, якого так вихвалиє у книжці „Не для дітей” Юрій Шерех.

(П.К.К.)